

NÉPÜNK

Sfredactor: Wasserstrom Sándor

ZIAR EVREESC

Redactor responsabil: Leitner Zoltán

Mi lesz az ortodox Központi Irodával?

A megboldogult Wézel Albert főrabbi-elnök halála után elárult az ardeali ortodox Központi Iroda. Ő volt a nagy egyensúlyozó, aki mindenkor megtalálta a kellő hangot és az arany közeputat, amelyen az Irodának haladnia kell. Vannak olyan személyiségek, akiknek eltávovása az élők sorából azért is jelent nagy hiányt, mert nincsen aki pótolja. Az ardeali rabbikar — valljuk be — szegény olyan egyéniségekben, akik egy ilyen feladatra rátermettek volnának. Aki széleskörű világi tudással rendelkezik, az nem elég jó a chasszidista frakciónak. Aki pedig kimondottan chasszid velleit, az részben nem vállalja, másrészt semmiféle adminisztrációs adottsággal nem bír s végül nem bírja a köz bizalmát.

Most, hogy a kiváló vezérifélt elhunyt, újra előtérbe kell lépjen az a megoldás, amely most már nem tűr halasztást. Az ardeali ortodoxiának ez a fontos instrumentuma nemhogy visszafelé nem fejlődhet, hanem mostantól kezdve újabb és szélesebb alapokra kell helyezze tevékenységének bázisát. Ma már minden kétséget kizáróan meg lehet állapítani, hogy azok a zsidó intézmények, amelyek átfogóak és amelyeknek meg van a kellő erkölcsi bázisuk, olyan hivatást kell betöltsenek, amelyekre a zsidóság jelenlegi helyzetében kétszeresen szükség van. A vallási és hitközségi életnek ez az instrumentuma, amely csaknem kétszázézer főnyi transylvániai vallásos zsidónak legfőbb szerve, lüktető életet kell éljen, amely csak úgy érhető el, ha megfelelő kölcsönhatás nyilvánul meg. Részen azzal, hogy a zsidó közületek, hitközségek, azok elnökei, főrabbijai mindenben támogatják, másrészt pedig abban, hogy az Iroda jószágos apaként mindenkor védőleg kell kiterjessze kezét az egyes közületekre, szintúgy az egész közösségre. Felfelé, a kormányhatóságok felé bizalmat kell ébresszen és mindenféle irányzatnak, áskénáztnak, chasszidnak elismert legfőbb tényezője kell legyen.

Nem fölösleges ezt most elmondani, amikor minden valószínűség szerint harc fog megindulni az elárult elnöki székért. Mindenekelőtt legfőbb principum kellene legyen: hogy csak békésen oldható meg ez a kérdés minden harc nélkül. A nagy áskénáz beállitottságu hitközségek számot kell veszenek azzal, hogy itt nálunk nagy chasszid tömegek is élnek, viszont a chasszidizmus képviselőinek tekintetbe kell venniök, hogy fanatikusan és extrémításokkal nem lehet megoldani nagy feladatokat.

Talán a leghelyesebb volna, — kimerjük mondani, mert régóta ezt hangoztatjuk, — ha világi elnök állana az Iroda élén, ahogy az például a budapesti orth. Köz-

ponti Irodánál már csaknem négy évtizede megvan. De nemcsak a budapesti, hanem a szlovenszkói, podruszi, a jugoszláviai (subotici) ort. Irodáknak is mindenhol világi elnöke van, miért ne lehetne tehát nálunk is így? Amikor egy irodai elnök a legszigorubb vallási alapon áll és a rabbikar autoritása töretlenül áll úgy a belső szervek, mint a zsidó közösség előtt, akkor nem sine-qua-ronja az ortodoxia kihangsúlyozásának, hogy az elnök rabbi legyen. Ha ezt az elvet elfogadják, akkor eleve kivolna véve a kérdés méregfoga, mert hiszen nagy harc — bocsánat a kifejezésért, — csak a rabbikar kebe-

lében indulhat meg. Viszont a világi elnök személyében hamarabb menne a megállapodás.

Egy a fontos: csak békésen. Ma nem olyan idöket élünk, hogy belső marakodással lehessen előbbre vinni az ügyeket. Sőt, ezzel csak kompromittálnánk önmagunkat a zsidó közösség és a többi népek előtt, akik körében élünk. Mi hisszük és reméljük, hogy az ardeali nagy és tekintélyes zsidó vallásos közönségnek óhaját képviseljük, amikor kimondjuk, hogy az új elnök megválasztásánál legfőbb szempont az legyen, hogy a két frakció kielégítésével a legharmónikusabban és lehetőleg világi elnökkel az élen, valósuljon meg az, hogy az Iroda a további fejlődés útján haladjon. Ezt kívánja a zsidóság érdeke és ezt annak a most elhunyt nemes férfinak emléke, aki bölcs mérsékletével mindenkor egyensúlyozni tudta az erőket és örök idökre beirta nevét az ardeali zsidóság történetébe.

Lehullott Izrael koronája . . .

Óriási részvét mellett temették el

Wézel Albert főrabbit

z. c. I,

az ardeali ortodox Központi Iroda kiváló elnöké,

Váratlan gyászhir alarmirozta az utóbbi idöben sok megpróbáltatáson átment transylvániai zsidó közvéleményt. A clujzi Zsidó Kórház egyik külön szobájában örök álomra hajtotta fejét az itteni zsidóság egyik legkimagasíobb vezéregyénisége, Wézel Albert, a Központi Iroda illusztris és kiváló elnöke, 75 éves korában hunyt el, de nem frázis, amikor azt mondiuk, hogy munkateljesítményének teljében hagyta itt szeretett zsidóságát. Még alig néhány napja, hogy Bucurestibe utazott, hogy ott a zsidó közösség érdekében eljárjon. Mindenkor az első vonalban harcolt, mindenkor a zsidó közösség magasabb érdekei lebegtek szemei előtt.

Tudós volt és mégis az élet mindennapiságát szemelött tartó kiválóság. Emberbarát volt, aki minden zsidóért, fiatalért, öregért sikra szállott, amikor annak szükségét érezte. Nagy zsidó tudása páratlanul finom modorral párosult és lehiggadtsága, bölcs mérséklete sok nehéz körülmény között átségitette az ardeali ortodox zsidó körlet viharos napjait. Külső megjelenésén is pátriarchális jószág ömlött el, szava, tanácsai bátoritást és vigaszt jelentettek. Halála mélységesen nagy csapás országgrészünk zsidósága számára.

Az elhunyt nagy vezér életpályája.

Wesel Albert 1863 december 28-án született Turdán, ahol apja, Wesel Fülöp is főrabbi volt és a talmudban mestere a megboldogultnak. Már egész fiatalon kitünt tár-

gyilagos és világos logikájával, biztos ítélőképességével, amely mély és őszinte vallásossággal párosult. Egészen fiatalon szerzte meg papi diplomáját. Két évig Dicioșanmartin helyettes rabbija volt, majd Bra-

Wézel Albert főrabbi z. c. I.

sovba hívták, ahol megszervezte az ortodox zsidó hitközséget és megalapította annak mintaszerű intézményeit. A kivételes képességű fiatal papot apja halála után 1898-ban a turdai hitközség egyhangulag megválasztotta. Rövid idő alatt példátlanul népszerű

és nagybecsült tagja lett úgy az ország ortodox rabbinátusának, mint hivei előtt, akik atyai barátjukat tisztelték és szerették benne. A turdai hitközség Wesel Albert agitálásának köszönheti számos szép intézményét és templomát, amely az ország rész egyik legszebb zsinagógája. Nagy elfoglaltsága mellett időt szakított magának arra is, hogy apja irodalmi hagyatékát rendezze. Amikor a Zsidókórház-akció reális formákat öltött, Wesel Albert rendkívül sokat fáradozott a nemes intézmény érdekében. A Kórházegyesület egyhangúlag disztagjává választotta a nemes férfiut. Nyolc évvel ezelőtt megalapította a tiz transzylvániai megyére terjedő „Machziké Hadat” egyesületet, amely eredményesen támogatja a szegény hitközségek talmud töráit s vallási intézményeit. Hat évvel ezelőtt, 1932 február 21-én Wesel Albert főrabbit a Központi Ortodox Iroda elnökéül választották Dejen, egyhangú lelkesedéssel. Azóta Wesel Albert érintkezésbe jutott nemcsak az ország zsidó irányító tényezőivel, hanem kormánykörökkel is, akik az imponáló és rokonszenves férfi iránt mindenkor tisztelettel és megértéssel viseltettek. Kiegyensúlyozott és nobiles egyéniségének kell betudni azt is, hogy Transylvania ortodox és szefárd tömegei között soha nem mélyülhetett ki az ellentét, hogy áthidalható ne lett volna.

Betegsége és halála.

Wesel Albert régóta betegeskedett, szivasztma gyötörte. Nagy, szinte példátlan akarateréje azonban mindig győzedelmeskedett a kórság fölött. Még két héttel ezelőtt Bucurestiben járt zsidó közügyekben, annak ellenére, hogy családja óva intette a nehéz és megerőltető uttól. A főrabbi hazajött és nagy gondossággal elintézte az iroda és hitközségének számos ügyeit. Három nappal ezelőtt Clujon befeküdt a Zsidókórházba, ahol dr. Fenichel Mór igazgató és Jakobi József főorvos kezelték a leglelkismeretesebben.

A nagybeteg főrabbi állapota rosszra fordult és több ízben elveszítette eszméletét. Péntek délután állott be az agónia és öt óra felé Transylvania legnagyobb zsidó papja, a „rosmedina” megszűnt élni.

A nagy halott temetése.

Szombaton este a cluji Szentegylet helyiségében végbement a tahare, ahol rendkívül sokan jelentek meg, de csak olyanok vehettek részt közvetlenül, akik a megboldogult gaon akaratának megfelelően erre felkészültek. Ezután Glasner Akiba cluji főrabbi meghatott hangon mondott örökre búcsút a kiváló férfiutól és utána elindult a halottszállító autó Turdára. Régi otthonába szállították az Eminescu-ucca 22. szám alatti gyászszobába, ahol annyit tanult és dolgozott az ardeali zsidó közösség javára.

Vasárnap egész nap a zsidókórházhoz, a gyászszobához. Nem csupán a turdai, hanem a cluji zsidóság köréből is többszázán jöttek az utolsó búcsúra, de egész Ardeal zsidósága kiküldötte a maga megbízottait, hogy résztvegyenek a végtisztességen. A legtöbb ardeali hitközség képviseltette magát hivatalosan is a főrabbijával és vezetőivel. Ott voltak a zsidó szociális és kulturális szervezetek kiküldöttei. A nyugati szertartású központi iroda megbízásából dr. Löwy Ferenc és dr. Weinberger Mózes főrabbiak vezették részt, valamint Senensich Béla tg-murresi hitközségi elnök és Lax Salvator, az Izr. Központi Iroda főtitkára. A turdai gör. kath., román. kath. és református egyházak is képviseltették magukat és külön kondoláltak a családnak is.

Délután 2 órakor kezdődött a végtisztesség. A paplak dolgozószobájából kihozták a főrabbi holttestét, amely a chevra fekete bársony leplével volt letakarva. Palesztinai talliszába volt burkolva. A chevra tagjai és a főrabbi tanítványai a nagytemplom mellett bész hamidrasha vitték, ahol felítették az asztalra, amely köré évtizedeken át összegyűltek a hívek és tanítványok, hogy Talmud-magyarzatait hallgassák. Utána bevitték az elhunyt földi maradványait a nagytemplomba, abba az imaházba, amely-

nek építését ő kezdeményezte és még életében szerencsésen be is fejezték. A szép stílusban épült templom teljes fényvel fogadta utolsó búcsuzásul kezdeményezőjét. Búcsuzott a templom attól a férfiutól, akinek hangja annyiszor csendült fel benne, amikor közvetlenhangú egyházi szónoklatot tartotta, jóra buzdítva a híveket, szertetre és megértésre. Most körbe viszik hétszer, ahogy az már szokásos és közben gyászmákat recitálnak.

Adler József főrabbi, az elhunyt gaon veje áll a szószékre és elcsuklik hangja a sirástól. Nemcsak utóda ő, hanem a rokoni szálak is meghatottá teszik a nagy halott emléke iránt. Nem mondhat gyászbeszédet, mert az elhunyt ezt „cvo”-jában meghagyta, hanem felolvassa annak egyes pontjait, amelyek végtelenül meghatják a jelenlevőket. Hiszen ebből kicsendül az elhunyt rendkívül szerény-sége.

„Mindenkinek megbocsátok — mondja többek között a végrendelet —, aki szándékosan, vagy akaratlanul megbántott és elvárom, hogy bocsássanak meg nekem is mindazok, akiket talán egy-egy szóval, vagy mozdulattal megbántottam. Holttestem hagyományos eltakarításakor csak olyan hittestvérek foglalkozzanak földi maradványaimmal, akik előbb rituális módon tisztálkodtak. Ugyanez a kívánságom azokra nézve is, akik siromat megjssák. Megboldogult feleségem közelében akarok pihenni, vallásunk törvényei által megszabott távolságban. Temetése napján a célra félretett pénzből adjanak ötezer lejt a chevranak és ugyanannyit osszának széjjel a szegények között. Semmiféle dícséretet ne terjesszenek felőlem, hacsak nem azt, hogy községemnek hűséges pásztora voltam és rosszakarat soha, semmi cselekvésemben nem vezetett. Szeretném, ha mellőznék a búcsubeszédeket; helyett inkább tanuljanak érettem „misnájoszt”. A sirom fölötti emlétkő legyen anyagában és kivitelében egyszerű, nehogy utódaim költségbe verjék magukat emiatt. Ohel (kripa) felállítása ellen a leghatározottabban tiltakozom. Ugyancsak nem engedem meg síremlékemre a dícséreték halmozását. Mindössze ennyit: „It nyugszik hitközségének és Transylvania zsidó közösségének hűséges őrzője, Ben Zion, aki rabenu Kalebnak, a közösség egykori rabbijának fia volt s papságának tíz esztendejét Brasovban, a többi e hitközségben töltötte, hivei iránt érzett szeretetben.”

Csak a nemrégiben elhunyt munkácsi rebbe-nak volt ilyen a végrendelete, amely ennyi szerénységet és egyszerűséget parancsolt az utódokra. Uglátszik a nagy férfiak érzik és tudják, hogy nem a maradvány-émlék és nem a nagy szónoklatok teszik maradandóvá egy élet munkáját, hanem az, ami egyesek szívében van. Adler József főrabbi után Ábrahám Jenő, a megboldogult másik veje búcsuzott a család nevében. Egy nagy szív hullott porba — mondotta — aki mindig csak segített mindenkinek, aki hozzáfordult.

Az ardeali rabbikar gyásza.

Ezután kivitték a halottat a templom bejárója elé. Először Ehrenreich Salamon, a simleul-silvaniei ősz főrabbi mondotta el búcsuztatóját. Pótolhatatlannak mondja Wesel főrabbi távozását, aki azon a pozícion, ahova a sors állította, kiválóan megállotta helyét és sokat tett a zsidó közösség érdekében.

Faneth Elimelech Jakob deji főrabbi zokogó hangon mondotta el heszpedjét. Nem volt mód, hogy életéért imádkozhassunk, mert hirtelen következett be halála. Betegen sem ismerte a fáradságot, amikor a közösségért kellett dolgozni. Mint „ros-medina” sokat dolgozott a palesztinai zsidóságért.

Szófer Emanuel targu-muresi főrabbi érces hangon kezdi gyászbeszédét, de csakhamar elcsuklik hangja a feltörő zokogástól. Hitközsége nevében, a magyarországi ortodox Központi Iroda nevében és megbízásából búcsuzik az ország rész kimagasló egyéniségétől, akinek elvesztése pótolhatatlan csapás. Sokakért dolgozott és fáradhatatlanul.

Glasner Akiba cluji főrabbi, aki már szombaton este Clujon búcsuzott hitközsége nevében, csütörtökön a megboldogult szerénységet, puritánságát hangoztatta. Békét akart mindenhol megteremteni és ennek a békeszeretetének hangsúlyozása volt egyik legnagyobb érdeme.

Sperber József brassói főrabbi annak a hitközségnek a nevében írt búcsuztatni, amelynek tíz

éven át főrabija volt. Ez az időszak áldása lett a brasovi zsidó közösségnek és később áldása lett egész Ardeal zsidóságának.

Löwy Mose cluji rabbi a Központi Iroda alkalmazottainak fájdalmát tolmácsolta.

Dr. Sebestyén József a cluji Zsidó Kórházegyesület nevében búcsuzott a főrabbi-elnöktől, aki egyik leglelkesebb istápolója volt kezdettől fogva a cluji zsidókórháznak.

Dr. Fischer Tivadar a Központi Zsidó Tanács nevében búcsuzott. Vázolta puritán egyéniségét, amelyre: legjobban éppen végrendelete mutatott meg. A zsidó békéért dolgozott és a jövő nemzedékek örök háláját biztosította. Utána Schück Bernát főrabbi Timisoaráról, majd Lichtenstein Salomon beceani főrabbi, Braun Henrik iclodi, Kohn Berno sft. gheorge de padurei főrabbi és végül Grünwald József satumarei rabbi helyettes búcsuzott a halottól. Majd öt óra felé véget értek a beszédek és megindult a hatalmas gyászmanen a temetőbe. A sir előtt az időközben odaérkezett Teitelbaum Joel satumarei főrabbi mondott megindító, mélysántású gyászbeszédet és elföldelték az ardeali zsidóság egyik legkiválóbb fiát és kimagasló vezérét.

A megboldogult három veje tekintélyes rabbik. Dr. Klein Herman, a berlini ortodox hitközség főrabija, Adler József, turdai és Friedländer Bernát, a stanesti de josi főrabbi. Legfiatalabb veje Ábrahám Jenő, a Hoemesz szerkesztője. Ezenkívül kiterjedt ardeali család gyászolja és mert veje volt a híres Elimelech Széplakernek, ezen a réven rokona volt a pozsonyi Szófer családnak is.

Egy szerb képviselő beszéde a jugoszláv parlamentben

(Beograd.) Jeremia Protic képviselő a jugoszláv parlamentben a következőket mondta: A hitlerista rendszer által szervezett párt működése kinos számunkra, mert támadás történt a szerb zsidók ellen. Megállapítom, hogy a szerb zsidók régen laknak itt és népünk kulturájában nőttek fel. Lojálisak a királyhoz, a néphez és a hazához, ez a megállapítás minden kétségen felül áll. A megtámadott Beth Izrael zsinagógát még I. Péter király avatta fel és ezt az aktust emléktábla örökíti meg a zsinagóga falán. Gondojuk meg, hogy igazságtalanság ez a mi zsidóinkkal szemben. A belgrádi zsidók nem érdemlik meg sem ezt, sem semmiféle támadást.

— ELJEGYZÉS. Kohn Elvira (Petroşani) és Silberstein Miklós (Aiud) jegyesek. (M. k. é. h.)

Átmenetileg beszüntették a mexikói bevándorlást. A mexikói belügyminiszter rendeletet adott ki, amely szerint felülvizsgálják a bevándorlást jogi helyzetét. Amíg ez nincs elintézve, addig senki sem vándorolhat be. Ezenkívül „zónákat” fognak beállítani, ahol a kiskereskedők üzhetik majd foglalkozásukat.

— A beregszászi Chevra Kadisa ifi. Weisz Ferenc bankigazgatót — a közelmúltban elhunyt Weisz Sámuel elnök fiát — egyhangúlag elnökké választotta. A választói közgyűlésen felolvasták a meghalt elnök végrendeletét, melyből ismeretessé vált, hogy a Szentegyletnek 45 hold földet hagyományozott és többek között azt a kívánságát is kifejezésre juttatta, hogy si. Övére semmiféle dícséret felirat ne kerüljön. Weisz Ferenc elnök azzal a nemes törekvéssel foglalja el a kitüntetett tisztséget, hogy a Chevrát megboldogult apja szellemében akarja tovább vezetni.

Tüchtiger שׁו"ב מלמד רב"ע welcher gute קביות besitzt, mit kleiner Familie, Rumänischer Birger, sucht wasfürimmer eine Stelle bei einer Gemeinde. Abtretung vergütige. Adresse: Szober sakter, Tămășeu jud. Bihor.

Két szélsőség

Ma a világon sokhelyütt a szélsőségek uralmát éljük. Illetőleg, hogy szabatosabban fejezzük ki magunkat, az emberek lettek szélsőségesek. Így például az alábbi két eset is szembeállítva egymással, nagyon jellemző.

Ujpesten, ezen a magyar fővároshoz közellevő nagyobb városban az Erzsébet uccai zsinagóga előtt „tüntetni kezdtek” zöldinges fiatal emberek. Majd, amikor megunták, elmentek egy korcsmába. Végül Klein Mór és Halpert Lipót nevű idősebb zsidókat meglesték és amikor templomból jövet haza akartak menni, „itt jönnek a bocherek” csatakiáltással megtámadták őket és agyba-főbe verték a két szerencsétlent. Mikorra rendőr érkezett, a zöldinges bátrak elszaladtak. Tizenötven voltak — két öreg zsidó ellen. Ezt nevezik „Bátorság”-nak, ami jellemző rájuk, mert így köszönnek.

Apropos, köszönnek. Van Pesten egy kávéház. A Modern-kávéház. Ide járnak Meskó Zoltán nyilaspolitikus és barátai. Jönnek oda igen rendes emberek is, akik szerényen beszélgetnek és még a vezér is csendes. De van három ur, akik már az ajtóból üvöltik a „Bátorság” köszöntést. Felémelt karral teszik ezt, feltűnően — „bátran.” Vajjon kik lehetnek ezek, vajjon kik?... Három „fajzsidó”, akik beérkeztek társadalmi pozíciójukban, kikeresztelkedtek és lehangosabban fajzsidóznak, emelgetik karjukat és köszönnek. Ezek a díszzsidók persze a kávéház gyanútlan közönsége sokat nevet, sőt sokan vannak, akik kizárólag a látványért mennek el a kávéházba. Ahol három pesti zsidó „bátorság”-gal köszön. Van bátorságuk így oldalharuáni zsidóságukat és antiszemitáskodni. Ujpesten verik az ószszakállu zsidókat, a Modern-kávéházban pedig ilyen típusok

Következik az időjárásjelentés:

„Erős északi szél, helyenként eső és jégeső, esetleg havazás”.

A kilátások az Ön bőrére mégis kedvezőek a NIVEA-krém használata esetén. Csak a NIVEA tartalmazza az „Eucerit”-et, azt az erősítő szert, mely megóvja Önt a vörös, érdes és kirepedezett bőrtől.

NIVEA-krém dobozokban és tubusokban.

vannak. Vajjon nem fél a három ur, hogy egy „fajtársuk” megveri majd a saját öregapjukat?... Vagy nem bírták el a szegvent és örök időkre jobb vidékre távoztak és egy sirkertben álmodnak gyáva fiaik — „bátorságáról”?

A zsidóság szavazott...

Lapunk legutóbbi számában megírtuk, hogy milyen lelkesen járult az urnák elé Románia népe, hogy megszavazza az új alkotmányt. Akkor még számszerű adatok nem álltak rendelkezésünkre, mert azt hivatalosan csak vasárnap publikálták. Több, mint négy millió szavazásra jogosult járult az urnák elé, hogy engedjen a királyi szó

hívásának. De nem kötelességből tették ezt a milliók, hanem spontán örömmel, mert tudták, hogy ezzel lerakják fundamentumát az ország új rendjének, amely a végleges konszolidációt jelenti. Valljuk be, hogy a zsidók szívesen és lelkesen mentek szavazni, amit a hivatalos körök is elismernek. Jorga államminiszter erről írott cikkében megállapította lojálisan, hogy a zsidók szívesen és lelkesen adták le szavazataikat, aminthogy minden egyes kisebbség is eleget tett kötelességének. Hozzánk is érkeztek hírek az ökirályságból és az ardeali zsidó lakta városokból és községekből és ezek a híradások mind arról szóltak, hogy a zsidóság mindenütt lelkesen ment szavazni. Sőt, amint mi magunk is láttuk Oradeán, a hitközség

A HAJÓN...

A portugál marannusok nagy krónikájából

...Mikor Portugália határait átléptük, a lehangyalt napot sötét felhő borította be. Ránéztem a feleségemre és ime, úgy tűnt nekem, mintha a halál árnyéka borult volna reá és szívemet fedtség szállta meg. Vajjon a helyes utat választottam-e? A kétszáz ezerből, akik panaszosan hagytuk el hazánkat, sokan észak felé, Navarrának indultak, mások a tengeren túl Itália, Törökország és Afrika felé. A fele azonban csak a szomszédos országok felé, mert szemünk fénye, az aggó Rabbí Abeab haladt az élükön. Feleségem szeme alatt mély árkok vonultak és arcán elsápadt a pirosság. „Ne aggódj — sugtam oda neki, — csak felhők rémítettek bennünket, de ki fog ragyogni felettünk a nap, Istennek napja, amely mindenütt tündökölik.”

Megpróbált mosolyogni, de azután nagyon lassan kezdett menni és amikor megkértem, hogy álljon le és lehuztam saruját, észrevettem, hogy lábai sebesebbek lettek. Lehütöttem a sajtó helyeken, kötésköteteket rá és azután úgy vittem tovább a feleségemet a határon túl, az idegen földre.

Sokáig tartott, amíg elértek Lisszabont, ahol az uralkodó lakott. Láttam, amint ott ült a trónon, mikor vezetőnk, rabbi Abeab mögött sokakkal együtt oly megalázottan álltam. Vezetőnk megszólalt, hogy megindítsa a fejedelem szívét. Könnyei tiszták voltak és úgy tündökölték, mint valamikor a főpap

mellvértjén az ékkövek és szavai úgy csengtek, mint a papi paláston az apró csengők. De gonosz tekintet nézett le reánk a fejedelem arcából. A zöld szemek nem tekintettek egyenest reánk, hanem elsiklottak mellettünk. Dadogva, akadozva törtek elő a szavak duzzadt ajkai közül és noha még fiatal volt, lágyág ült kékes orcái körül. A mi rabbink úgy beszélt, mintha imádkoznék és minden szava mintha isteni kegyelem megnyilatkozása volna, de II. Juan alig hallgatott reá és csak akkor lett figyelmes, mikor az aranytallérokat említettük. Hogy nyolc hónapig tartózkodhassunk az országban, fejenként két-három aranytallért akartunk adni. Ah, nyolcat, tízet, huszat is adtunk neki, sokan még száz darabot is és mégsem maradhattunk utóbb az országban...

Mikor fáradtan, kétségbeesetten és félelemtől szorongva eltávoztunk tőle, kérelmünknek helyt adott, de csak az országgyűléssel való tanácskozás után vált a tartózkodásunk biztossá.

Mikor kimerültem az egyik községi előjáró házába visszatértem, a nekünk kiutalt padlásszobába, feleségem már lepihent. Észrevettem, hogy sirt, ha nem is könnyezt. Ajkai finom megrándulásaim vettem észre. Én vidámságot színeltem az arcommal és így kiáltottam: „Sikerült megvásárolnunk az itt tartózkodást”. Ekkor ő is mosolyogni próbált, de nem tudott és amikor nőgattam, kishitűségéért megfeddtem, hitelenségét, szomorúságát és a balsors felidézését vettem a szemére, így szólt: „Nem az ellenségem, hanem a barátaim miatt sirtam.” Le akartam sietni, hogy megtudjam: ki bántotta

meg, ő azonban visszatartott és így szólt: „Vajjon nem jobb-e, ha én mondom meg neked az igazságot, mintha a csalódást magad szerzed meg.” Leültetett maga mellé, én figyeltem rá. Mindig hallgattam a szavára és miként Ábrahám, úgy vártam az ő hangján keresztül Isten akaratát.

Lenn volt, részt vett a lakomán, szeretettel teljes kiszolgálásban részesítették. A ház ura után neki nyújtották elsők a kenyeret, az ételeket, a serlege pedig nemes vörös borral volt tele. De a házigazda homloka körül mintha felhők tornyosultak volna. Négy fia előkelő öltözetben ott ült az asztal körül, az ötödik hiányzott. Egyszerre csak berohan az ifju: Atyám, új menekültek jöttek, ismét ezrével! Téged keresnek! Elhelyezést kérnek, betegek vannak közöttük...

Ekkor az öregből kibombant a szó:

— Hallgass! Hallgass! Éjjel-nappal nem szünnék meg jönni! Úgy jönnek, mint a hangyák és sásák! Tönkretesznek bennünket! Elegen vagyunk magunk is! És elég gyűlöletben van részünk! Magukat nem tudják megmenteni és bennünket magukkal ragadnak a pusztulásba!

— Nem akarsz kimenni atyám? — suttozta ijedten az ifju.

— Nem! — kiáltotta a férfi. — Reteszeld el a kapukat! Talán családommal együtt pusztuljak el ezek miatt a spanyolok miatt?

Ekkor fölkeltem és az ajtó felé tartottam. A küszöbön ott állt előttem a háziasszony és így szólt:

— Ha elhagyod a házat, veled megyek. A férfi megdöbbsent és hallgatott. Ő azonban visszaült a helyére, megigazitotta homlokán a csip-

Új kolonizációs lehetőségek...

AUSZTRÁLIA!

Először irtunk Madagaskárról. Azután következett Cyprus. Most harmadiknak Ausztrália. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a zsidó közönség informálva legyen arról, hogy merre lehet menni, ha el akarja hagyni Európát. S hogy ne legyen csak tartalom nélküli terefe-re, amit a zsidóság egymásközött beszél, adunk és megfelelő információkat bocsájtok olvasóink rendelkezésére. Közben Mussolini Abessziniát is a zsidóknak igéri, amit inkább taktikának kell vegyünk, mint reális valóságnak. Általában megállapíthatjuk, hogy két milliárd ember él a planétán, a világegyetem egy csillagzatán és mindenkinek van helye, csak 16 millió embert nem tudnak elhelyezni. Őt világrész harcol azért, hogy hol ne legyenek a zsidók. Amikor rólunk van szó, hirtelen kicsi lesz a végtelen Ázsia, a titokzatos Afrika, a hatalmas Amerika és az ötödik világrész: Ausztrália is. Európáról nem is beszélünk, mert itt valóban nagyon kinéznek bennünket. De menjünk most a legkisebbben felfedezett, de legkisebb világrészbe Ausztráliába és gondolatainkat koncentráljuk az ottani lehetőségekre.

HOL VAN AUSZTRÁLIA? TERÜLETE, ÉGHAJLATA, NÖ- VÉNYZETE

Az ötödik világrészt első felfedezői Új-Hollandiának nevezték és a Csendes- és Indiai-óceán között terül el. Északon a Torreszoros választja el Új-Guineától, délen a Basszoros Tasmania szigetétől. A szorosok oly keskenyek és annyi kisebb sziget van, de a tenger is sekélyes, hogy bizonyosra vehető, hogy valamikor ezek a szigetek is szerves részei voltak a kontinensnek. Legnagyobb hossza 4100 kilométer és legnagyobb szélessége,

Künyebb, ederről a nagy harna szemel sugárpontok.

A harmadik nap nagyon gyengék voltunk. Találtam egy utolsó csepp bort és megnedvesíttem vele az ajkaim. „Jobban szeretlek, mint valaha”, mondotta az asszony. Takarója fölött játszott a kezével, ahogy a gyermekek szoktak. Mikor estefelé a hajóra mentem, sóhajokat, zokogást hallottam. A szerzetesek kiáltoztak.

A negyedik nap száz zsidó megadta magát. A szerzetesek tomboltak az örömtől! „Meg vannak mentve, megmenekültek a pokoltól.” A zsidók azonban kétségbe voltak esve. És ugyanolyan jól tudták, mint én, hogy ők most jutottak a kárhozátba, a marannusok kárhozátába, az inkvizíció kárhozátába, de nem tudtak meghalni.

A feleségem az tudott. Mosolygott, anélkül, hogy szépen ívelt ajka megmozdult volna.

Az ötödik nap megszorította a kezemet. Olyan volt, mintha egy virág lehullana. Már nem tudott beszélni, nem tudott mosolyogni, a szemében azonban hit, szeretet és teljes béke volt.

Este azt üzenie a püspök, hogy az átkozott maradék, ez a rongyos öven zsidó tovább mehet. Én hallottam ezt és közben a feleségemet láttam meghalni.

Mikor meghalt, finom pirosság huzódott az arcára. Újra mosolygott és a halálában szebb volt, mint életében. A tengerbe süllyesztettem őt, de „a mélységből is kivetsz bennünket mindenható Istenünk!”

Ezután elfutottam a mórok földjére és ott Isten ígétit oktattam...

Jehuda Chafat szenvedésének történetéről ez olvasható egy régi, elszárgult okiratban...

észak-dél irányában 3200 kilométer. Területe 2,958,366 angol négyzetmérföld.

Ausztrália a nagy ausztráliai és a Viktória sivatagon kívül, gazdag hegységekben, amelyek között Alpesei igazán festőiek, főleg a Kosciusko hegycsoport, amelynek Towsend csúcsa 2196 méterével a legmagasabb. Legnagyobb hegycsoportjának, a Kordilleráknak területe: 650.000 négyzetkilométer.

A Murray és Darling folyók vidéke valószínű vízmedence, amelyet minden oldalról hegyek zárnak körül, csak a tenger felé van széles kijárója. A Murray a Kordillerákból ered. Ezekon kívül vannak a Murinbridge és Lachlan folyók. A többiek sekélyesek, hajózásra nem nagyon alkalmasak. De öntözésre használják fel a kis folyók vizeit. Széles síkságok vannak, gyepek, szavannák, amelyek legeltetésre alkalmasok. Talaja vörös agyag, amelyet, ha öntöznek, kitünő termőföld.

ÉGHAJLATI VISZONYAI

nagyon különböznek, mivel a kontinensen keresztül halad a nagy légnyomás zónája, északi része bejut a passzát régióiba és a forró övbe, déli része nyáron a nyugati szelek zónájába kerül. Lakhatásra csak ott alkalmas, ahol a mesterséges öntözés lehetséges. Egyébként igen egészséges letelepedő helyek ezek, mert a forró, de száraz területen alig van mikroorganizmus. Hó csak a Kordillerákban esik, itt is csak olykor és a magas hegyvidéke kivételével alig marad meg. Legkedvezőbb éghajlata délkeleten van, mert ez esős, mérsékelt és változó.

A sivatagokon teljesen hiányzik a növényzet, ahol több a nedvesség, ott bozót uralkodik. TROPIKUS őserdeje York félszigeten van, ahol annyi a csapadék, hogy zárt, dzsungelszerű őserdők keletkeztek. Szubtropikus őserdők borítják a Kordillerákat, de ki kell zárni ezekből a magas hegyi, havasi régiót. Az európaiak hozták be a gabonaféléket, gyümölcsféléket. Iparilag feldolgozható fáj közül feldolgozható az eukaliptusz, marginata és globulus kemény fája.

Állatvilága gazdag, mivel önállóan fejlődött. Ősvilági állatai közül csak azok vannak meg, amelyek vándorlásra képesek. Így a pátkány, egér és denevér mellett egyetlen emlős állata a dingó, de ez is az ausztráliaiakkal vándorolt be.

Madárvilága rendkívül gazdag. Mintegy hatvan papagályféléket ismernek ezen a kontinensen. Nagy csapás Ausztráliára, hogy rendkívül sok a mérges kígyó.

AUSZTRÁLIA ÖSLAKÓI

Az ötödik világrész őslakóinak száma állandóan apadóban van és összesen 20-25.000-re tehető a számuk. Vadászatból és halászatból élnek, szellemi nivójuk alacsony. Ruházatuk: bőrkötény és bőrköpeny. Sajátságos koponya alkat, sötét göndör, de nem gyapjas haj, lapos orr, nagy szája, vastag ajkak, erős szakállnöves és piszkosbarna bőrszín. Északon feleltek, délen kicsinyek. A bevándorolt lakosok feyncek voltak. 1787-től kezdve vándoroltak be és éppen most ünnepezték 150 éves fennállását az európai letelepülés kezdetének. Jelenleg lakosainak száma több mint öt millió.

A lakosság főfoglalkozása Ausztráliában, földmívelés, állattenyésztés és bányászat. 12 millió acre földje van megmívelés alatt, ebből százezer acre szőlő. Háziállatok száma: 3 mil-

Minden zacskóban van egy jubileumi pályázat szelvény.

lió, 15 millió szarvasmarha, 120 millió juh, egy millió sertés. 35 milliárd lei értékű gyapjukivitele van. Ez a legnagyobb exportja.

A főkormányzót az angol kormány nevezi ki és van egy képviselőháza, meg szenátusa, ezek együtt gyakorolják a törvényhozó hatalmat. Tíz felelős minisztere van.

AUSZTRÁLIA ZSIDÓSÁGA- NAK TÖRTÉNETE

Új Wales fővárosában, Sydneybe 1817-ben települtek le először zsidók. 1820-ban már volt saját temetőjük is. Tíz éven keresztül folyton szaporodott a számuk, míg 1830-ban megérkezett Léwy Áron nevű daján Londonból, aki egy vallási közösséget létesített. 1832-ben létesült az első hitközség, amelynek elnöke Jakob Montefiore lett, a híres-nevezetes Sir Mozes Montefiore egyik rokona. Tizenkét évre rá, tehát 1844-ben felépítették az első zsinagógát is. A sidney-i hitközség fejlődésével a Viktória állam különböző városaiban is letelepedtek, különösen Melbourne-ben, Geelong-ban és Ballarat-ban. Dél ausztráliába sokkal később kezdtek meg a települést és csak 1871-ben létesült ennek a területnek fővárosában: Adelaideban. Brisbane-ban (Queensland) 1886-ban épült az első templom, bár előbb husz esztendeig az ottani szabadkőmives páholy termében tartottak istentiszteleteket. A legfiatalabb hitközség a Nyugat-Ausztráliában levő Perth-i, ahol 1897-ben építették fel a szép nagy zsinagógát. Voltak szép községek Matland-ban, Rockhampton-ban és Toowoomb-ban, de ezek a hitközségek lassankint összezsugorodtak.

Az első zsidó települők angol születésű zsidók voltak, de sok orosz és lengyel származású zsidó is van, akik előbb rövid ideig Angliában éltek. Néhány orosz zsidó egyenesen Szibériából jött Queenslandba, ahol külön hitközséget létesítettek. Még Tasmania fővárosában, Hobartban is van egy kisebb zsidó hitközség. Valamennyi hitközség ortodox és legfőbb egyházi hatóságuknak az angolországi főrabbit ismerik el.

1921-ben történt népszámlálás adatai szerint 21.615 zsidó él Ausztráliában, ezek közül 8000 Sidneyben, 6500 Melbourne-ban, 2500 Perthben, tehát 17.000 az az 75 százalék a nagyvárosokban, a lakossághoz viszonyítva 0,35 százalékát képezik a lakosságnak.

A ZSIDÓK SZEREPE

A zsidók kivették részüket Ausztrália fejlődéséből is. Elsők között volt Jakob Montefiore, akit 1835-ben az angol kormány küldött ki, hogy résztvegyen a „Board of Commissi-

oners"-en, Újdélwales-ben hatalmas juhnyájai voltak és fivérével együtt egyike volt az első bankalapítóknak. Neve meg van örököltve, mert egy városrészt neveztek el róla, meg egy újdélwalesi hegyet is. A terület északi részének kutatásában nagy szerepe volt Solomon miniszterelnöknek 1899-ben. Nagy szerepet játszott Isaac Isaacs, aki a legfelsőbb bíróság elnöke volt és sokáig főkörmányzó. Az ottani parlamentnek is számos zsidó tagja volt már. Adelaideban öt zsidó polgármester is volt. A zsidók főleg a kereskedelemben tevékenykednek, különösen az export és import terén dolgoznak. Egy orosz zsidó csoport nemrégiben kolóniát létesített Shepparton mellett, amely 100 mértföldnyire van Melbourne-től. Zsidó lapjai: „The Jewish Herald”, Melbourne-ban, az „Australian Jewish Chronicle” és a „Hebrew Standard”.

MILYEN LEHETŐSÉGEK VANNAK

Egy oradeai fiatal mérnök levelet írt a bucuresti brit konzulátushoz, amelyben kéri, hogy melyik brit dominiumra mehetne letelepedni? A brit konzul 26-10-38 szám alatt rendkívül udvarias választ küldött, amelyben részletesen ír az ausztráliai települési lehetőségekről és román nyelven közöl egy prospektust, amelyet itt közlünk szövezerinti fordításban:

TAJÉKOZTATÁS AZ AUSZTRÁLIAI BEVÁNDORLÁSRA

Nem brit alattvalónak Ausztráliába való bevándorlása csakis akkor tekinthető kívánatosnak, amennyiben nem fogja megkárosítani Ausztrália munkásait. Nem brit alattvaló nem élvez sem terület-, sem pedig személyszállítási kedvezményeket.

Idegen csak úgy lépheti át Ausztrália határát, amennyiben már előzetesen beszerzte a canberrai (Ausztrália) belügyminiszter bevándorlási engedélyét.

Hasonló engedélyek kérvényezése a következő formában, csak a fehér fajhoz tartozó bevándorolni óhajtok számára lesz kedvezően elintézve:

a) Azon személyek, kiknek Ausztráliában élő rokonaik garanciát tudnak nyújtani a bevándorlók megélhetéséről. Rokonok alatt hitvestársak, kiskorú gyermekek, felnőtt, férjzetlen leányok és nővérek, szülők és jegyesek értendők.

b) Személyek, akiknek nincsenek hozzátartozóik, a következők:

1) Azok, akikért egy ausztráliai garanciát vállal a belügyminisztériumnál, hogy a bevándorló nem lesz az állam terhére.

2) Azok, akik olyan foglalkozási ágakban fognak tevékenykedni, amely lehetőséget fog nyújtani számukra a megélhetéshez, anélkül, hogy az ausztráliai munkásoknak ártalmára volnának.

3) Akik a partraszállásnál 50 ausztráliai fontot (40 font sterling) fognak tudni felmutatni.

c) Idegenek, akik nem rendelkeznek garanciákkal és akik olyan foglalkozási ágban fognak tevékenykedni, amely lehetőséget nyújt a megélhetéshez, anélkül, hogy károsítanák az ausztráliai munkásokat, fel kell mutatniuk a partraszállásnál 200 ausztráliai fontot (160 font sterling, azaz 160.000 lejt).

Az a) és b) kategóriákba foglaltak kéré-

vényei a rokon vagy a garatáló személy részéről nyújtandó be.

A c) kategóriába foglaltak a helyi konzulátustól kapnak egy formulát kitöltés végett, amit azonban csakis azon személyek kapnak meg, akik bizonyítani tudják, hogy a kiszállásnál felmutathatják a szükséges összeget és rendelkeznek a következőkkel:

1. Egy orvosi bizonyítvány, legújabb kelttel egy kodifikált orvostól, angol nyelven, vagy pedig egy hivatalosan angolra fordítottal amely azt bizonyítja, hogy a kivándorolni óhajtó és a vele utazók nem szenvednek semmiféle betegségben.

2. Egy bizonylat, hivatalos fordításban, hogy az illető nem volt még büntetve, hogy nem volt internálva elmeegógyintézetben.

Fentemlített fordításokat a bucuresti külügyminisztériumban el lehet végeztetni.

Kelt, Bucuresti, 1938 január 21-én.

N. B. Utolsóelőtti szakaszban felsorolt bizonylatok a veleutazó családtagokra nézve is kötelezők.

Ennél többet nem írhatunk Ausztráliáról. Mindent megirtunk, amit tudunk és a világ legkisebb, de azért mégis hatalmas földrészéről gondolkozhatnak a zsidók, hogy menjenek-e vagy sem?

Mi legegészségesebbnek tartjuk Madagaskár, Cyprus, Ausztrália, Abesszinia és Argentína után is — Palesztinát!

Csak engednének be oda bennünket!

Zsidók építik a modern Törökországot

Egy lengyelországi zsidó szerzett 22 millió fontos kölcsönt a török birodalomnak

Sok szovjetorosz mérnök dolgozik most Törökországban, akiknek nagyrésze zsidó. Így most épül a legnagyobb török textilgyár berendezése, amelyet kizárólag szovjetorosz zsidó mérnökök építenek. A mérnökök vezére Schieff kievi főmérnök, aki nagyon tehetséges ember és nagy odaadással végzi munkáját. A törökök nagyon meg vannak elégedve vele és folyton fejlődik a török textilipar. Jellemzésül arra, hogy úgy a szovjet, mint a török birodalom mennyire bizik a zsidó munkaerőkben és géniuszban, megírhatjuk, hogy az ankarai orosz főkonzul Mendel Reikes lett, aki a szovjetből érkezett nagyobb kölcsön feletti felügyeletet gyakorolja. Ami pedig az angol kölcsönt illeti, ezt is egy lengyelzsidó szerezte meg Törökországnak. A kisipar is boldogul Törökországban. Vajjon, hogy ez saját nemzeti tőkével készül, vagy idegennel, ez nem fontos Törökországban. Sokszáz kisebb gyár egymásután épül ki az országban, de a nehézipar lassabban fejlődik. A törökök ugyancsak az önellátás elvét vallják, hogy ne kelljen importálni.

A nehéz ipar fejlesztése is rendkívül fontos és e célból most kapott a török birodalom 22 millió török font kölcsönt Angliától. Ebből építik ki a karabiki vasműveket, amely Anatólia szívében van. A török kormány tervei szerint ebben a gyárban készülnék el azok a fegyverek, amelyekre az országnak szüksége van. A németeknek van Krupp-gyáruk, a cseheknek Skoda és a törökök ebben a gyárban akarják koncentrálni mindazt, amit ezek a gyárak reprezentálnak. Ennek a rendkívül fontos üzemnek felépítéséhez jött segítségül egy lengyelországi zsidó. Neve: Jankev Klarinszky. Lamzse nevű lengyel városkában született. Régen nem lakik Lengyelországban. Sok évvel ezelőtt Palesztinába vándorolt és ma még ott lakik, nagyon vallásos és nagyon

szerény ember. Milliók felett rendelkezik. Nem nagyon gazdag ember, de rendkívül jól érti a gazdasági kérdéseket és a londoni Cityben különösen jócsengésű neve van a nagy pénzügyi centrum pénzmágnásai között. Jankev Klarinszky néhány évvel ezelőtt nagy szolgálatot tett a lengyel államnak is. A lengyel államvasutak szüksége volt tőkére, hogy kiterjessze hálózatát, ekkor Klarinszky szerezte meg a szükséges tőkét az angol fővárosban. És most hasonló szolgálatot tett a török nehézipar segítése révén a török államnak. Amikor a török állam kölcsönt kezdett keresni a nemzetközi pénzpiacon, azonnal azt kérdezték, hogy mit szól ehhez Klarinszky? Hitelképes-e a török birodalom, vagy nem? Erre felszólították Klarinszkyt, hogy látogasson el Törökországba. Hosszabb ideig ült Ankarában és tanulmányozta a pénzügyi helyzetet. Ezért kapta meg a török birodalom a 22 millió font kölcsönt.

Hogy az évek multával hogyan fogja honorálni a zsidók erőfeszítését a török birodalom, hogy vajjon ugy-e mint egynémely közép-európai állam, ez a jövő titka. Bennünket semmiféle meglepetés nem érhet. Mi már nem csalódhatunk.

— MIT IR LEGUJABBAN A „STÜR-MER”? (Prága.) A „Stürmer” legutóbbi száma, amelyet a német hatóságok szerint az iskolák, mint kiegészítő tankönyvet használhatnak, „A prágai zsidók” címen a következőket írja: A prágai üzleti élet a teljes elzsidósodás stádiumában van. Minden házban elzsidósodott nevek vannak. A kirakattüvegek mögül egy-egy zsidó ördögi arca vigyorog felénk. Hát még a zsidónegyed? A piszkos uccákon keresztül külön bátorság kell áthaladni. Bementem egy zsidó cukorka-üzletbe. A zsidó nem akart kiszolgálni, mert csak kóser csokoládét árúsít és azt nem adja el „goj”-nak. Egy szappanport is akartam venni, de ezt sem akartak adni, mert kóser fehérneműhöz csak kóser port lehet használni (Örület!) De a rohamosztágos meglátogatta a régi sirkertet is és azt írja: A zsidók gyűlölete még a halál után sem csökken. Köveket tesznek a szent rabbiuk sírjára, ami azt jelenti, hogy a zsidók széjjel akarják törni a nemzsidó népeket. (Újabb örület!) Ez a végtelen zsidó sovinizmus jele és véres gyűlölete mindennek, ami nem zsidó. — Így ír újabban a „Stürmer”, vajjon mikor lesz ennek vége?

Az Ön egészségének óra, a kellemesen illatosított

Senlaslo

(Szt. László)

fertőtlenítő toalett-szappan és az antiszeptikus
DENTONAL fogpaszta

üdít

fehérit

fertőtleníti

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Oradea, Strada Miron Pompiliu 8
Telefon: 440

„Népek” cikkeinek utánnomását csakis a forrás megjelölésével engedjük meg.

Előfizetési árak:

Beloldón: Hitközségeknek és vállalatoknak	500 lei
Magánosoknak egészévre	300 „
„ félévre	160 „
„ negyedévre	85 „
Küldön: Csehszlovákiában	120-80, 45, 25 ck.
Jugoszláviában	180, 95, 50 dinár
Magyarországon	24 pengő
A többi államokban	10-5 dollár

Naptár 5698

Péntek: Veadar 1, március 4. Ros-Chódes.
Szombat: Veadar 2, március 5.

Heti szidra: פקודי

Heti haftora: ושלם

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 5.58

gyertyagyújtás 6.08

Istentisztelet kezdete 6.20

Szombat befejezése 7.14

Egy 75 éves zsidó mártír halálára

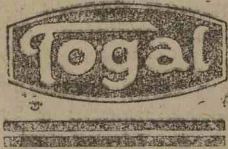
Elment Ő is. Elment a Központi Iroda elnöke, megboldogult Wézel Albert főrabbi. Nincs többé és Róla nem azért trunk most minden jót, mert már nincs, hanem mert ezerszázalékosan megérdemli. Csak nagyon kevesen tudják Ardealban, hogy micsoda hatalmas munkát végzett a megboldogult azon a poszton, ahova a közbizalom és a Sors állította. Két frakció küzd egymással több, mint egy évtizede az ardeali orthodox közéletben. Az egyik: a chassid, a másik az askenáz. Csodával határos, ahogy ezt a két tábor mégis összefogta. Sokszor úgy látszott, hogy áthidalhatatlan ellentétek miatt szakadásra kerül a sor. És akkor az Ő bölcs mérséklete, az iránta megnyilvánuló általános bizalom és szeretet: csodákat művelt. Ha egy-egy összejövetelen úgy látszott már, hogy nincs többé kiút és a szakadás végzetesen bekövetkezik a két tábor között, akkor a megboldogult Wézel Albert főrabbi kisimította az ellentéteket és mikorra vége lett az értekezletnek, megbékélten távozott mindenki.

De pótolhatatlan Ő abban is, ahogy a zsidó közért harcolt, amikor az ortodox zsidó létérdekekről volt szó. Közel volt már a 75. életévhez, amikor még mindig utazott, tárgyalt, vitatkozott, izgult a zsidó jövőért. Még egészségesen is olyan kor ez, amely általános kiméletet és nyugalmat követel. Hát még egy évek óta olyan beteg ember, mennyi Istenszeretettel és zsidó iránti önfeledőzással kell rendelkeznie, hogy harcoljon egészen halála napjáig rendületlen kitartással és hittel.

Nem tulozunk és nem mondunk vele hihetlent, amikor azt állítjuk, hogy Wézel Albert, a megboldogult elnök olyan mártírja a zsidóságnak, mint a sok-sok száz ezer, akik életüket áldozták zsidóságukért. Hiszen ha Ő nem tárgyal, küzd, utazik, aggodik, ha nincsen vállain kétszáz ezer ardeali ortodox zsidó gondja-baja, hanem nyugodtan éli valamelyik főrabbi-stallumban az életalkonyát, akkor talán még ma is élne.

Gondoljuk el, hogy az utóbbi hónapok ezernyi izgalma, gondja, végtelen aggodása mennyire elősegítették elmúlását. Felőrldött életenergiája, hiszen utolsó lehelletéig harcolt, küzdött a zsidóságért. Nagy és küzdelmes élet volt az övé, feljutott arra polcra, amelyet az ardeali zsidó közélet nyujthat és amikor legnagyobb szükség lett volna tovább is rá, akkor lehanyatlott a dolgok kar, elcsendesült és elpihent a nagy tudású és éleslogikájú agy és megszűnt egy nagyon nemes zsidó szív örökre dobogni.

Ha arra gondolunk, hogy ki lesz ezután a két zsidó tábor oly nagyszerű összefogója, mint amilyen a megboldogult volt, akkor nyugodtan rámondhatjuk, hogy pótolhatatlan a veszteség, amely halálával ért bennünket. Ha arra gondolunk, hogy a felsőbb hatóságok előtt mennyire tisztelték és becsülték, akkor hirtelen nem is tudjuk, hogy ki tudja majd ott is pótolni őt. Ha arra gondolunk, hogy egy ilyen ragyogóan intelligens, mélységesen vallásos, általános bizalomnak örvendő vezértérfi mennyire kevés van Transzilvániában, akkor nem is tehetünk egyebet, mint sirunk elvesztésén és a zsidó nagyok Pantheonjában a hősök és mártírok galériájában kell állítsunk örök emléket a megboldogult Wézel Albert főrabbi-elnöknek. Legyen emléke örökké áldott.

hatásos gyógyszer
Rheuma, Ulóidegzsába, Ideg- és fofájás
Köszvény, Spangolnátha, Hüléses megbetegedések
Togal oldja a húgyúvat, azonnal hat és a bajt közvetlenül gyökerében támadja meg! Bármely hangzatosan is dicsérnek más hasonló gyógyszereket, csak a Togal tud 6000-nél több írásbeli orvosi véleményt felmutatni. **Togal semmivel sem pótolható!** Egy kísérlet Ont is meg fogja győzni! Az összes gyógyszertárakban és drogériákban. Lei 52. — A Togal-tabletta svájci készítmény.

— Zsidó vita a lengyel parlamentben. (Varso.) A lengyel sejm legutóbbi ülésén az igazságügyminiszterium költségvetésének tárgyalása során dr Sommerstein zsidó képviselő, a zsidó parlamenti klub elnöke kijelentette, hogy a bírák politikai szempontból vezetetik magukat azokban a perekben, amelyekben zsidókról van szó. Tiltakozik az igazságügyminiszter azon nyilatkozata ellen, amelyben kijelenti, hogy a fennálló törvények nem teszik lehetővé számára, hogy büntetéssel sujtja azokat, akik a zsidó vallást sértik és a sajtóorganumokat, amelyek antiszemita agitációt fejtenek ki. Ezután Doronor lelkész tartott éles antiszemita beszédet, amelyben „gettó-iskolák” felállítását követelte a zsidó gyermekek számára, hogy elkülönítsék őket a lengyelektől. Rubinstein vilnai főrabbi, sejm-képviselő válaszolt és a következőket mondotta: — Az ilyen kiáltványok helyett, amelyek egyáltalán nem válnak a lengyel kulturahagyományok dicsőre, inkább a tanítókra hassanak, hogy az emberszeretet parancsait plántálják az ifjúságba és ne engedjék, hogy az iskolás gyermekeket is megmérgezzék a zsidógyűlölettel. A közoktatásügyi miniszter nagyobb meggyőztetés nélkül kiküszöbölhette volna a főiskolai gettópadok szegényét.

— Az olasz lapok az olasz zsidóság hazafiságát dicsérik. (Róma.) Az olasz sajtóban bizonyos reakció észlelhető azokra az antiszemita izgatásokra, amelyeket az „Il Tevere”, a „Regime Fascista” című olasz lapok és más náci-barát sajtóorganumok fejtenek ki hasábjaikon. Egyes olasz lapok rámutatnak arra, hogy új hazájuknak hasznos polgáraivá váltak azok a német zsidók, akik Olaszországban találtak menedéket. Hatezer német zsidó menekült él ma Olaszországban, akik jó szolgálatokat tettek már eddig is az olasz gazdasági életnek. Ugyanezek a lapok rámutatnak az olasz zsidók hazafiságára, amit legélénkebben az a tény bizonyít, hogy az Abesszíniában elesett első olasz katona a zsidó Löw és a syanyoi fronton elesett első olasz önkéntes ugyan-csak zsidó volt.

Máj, vese, epe

idült (krónikus) gyomor- és bélmegbetegedések, ideges fejfájás, álmatlanság, hányinger, hányás, szédülések, SAVTULTENGES eseteiben az amerikai gyógynövényből készült világhírű

GASTRO D

szép eredményeiről a világ orvosi szaktekinetelyei hosszú cikkekben számolták be orvosi szaklapokban.

Gastro D kapható gyógyszertárakban és drogériákban, vagy postán megrendelhető 135 lej utánvét mellett Császár E. gyógyszer-tárában, București, Calea Victoriei 124.

— Benes, a csehszlovák köztársaság elnöke a zsidókról. Rabbi Irving Frederick Reichert, Sanfrancioskoból kihallgatáson jelent meg dr Eduard Benes-nél, a köztársaság elnökénél, amikor is az elnök a következőket mondotta: Országunk zsidósága teljes jogu polgárai hazánkban és a többi összes kisebbségekkel egyenlő jogokkal bír. A zsidók nagyrésze azt kívánja, hogy mint nemzeti kisebbséget kezeljük, egy minoritás pedig, mint vallásközösség akar szerepelni. A köztársaság demokratikus törvényei értelmében úgy az egyik, mint a másik álláspont vállalása teljesen jogosult. — fejezte be az elnök nyilatkozatát.

— A Board of Deputies londoni ülése. (London.) A Board of Deputies, az angliai zsidó hitközségek képviselőtestületének legutóbbi ülésén Leonard G. Montefiore, a Joint Foreign Committee nevében jelentést tett a közép- és keleteurópai országok zsidóságának helyzetéről. Aggasztónak mondotta az ausztriai zsidóság helyzetét, különösen a berchtesgadeni találkozóra való tekintettel. Montefiore ezután részleteket olvas fel egy német iskolai olvasókönyvből, amelyben antiszemita jellegű, sértő kifejezések olvashatók az angol királyi család egyik tagjáról. A németországi helyzetről szólva, elmondotta Montefiore, hogy párt-határozattal és közigazgatási eszközökkel érvénytelenítették azokat az ígéreteket, amiket 1933-ban a háboruban részt vett zsidó frontharcosoknak és a háboruban elesett zsidó katonák özvegyeinek és árváinak tettek. Az árjaparagrafust következetesen és törvényes alap nélkül hajtják végre a gazdasági életben. Németország maga az oka gazdasági nehézségeinek. Lengyelországban változatlan a helyzet — mondotta Montefiore. — A kormány minden ígérete ellenére, hogy el fogja fojtani a rendezavarásokat, napról-napra újabb jelentések érkeztek zsidók ellen elkövetett támadásokról. A demokratikus erők és toleráns tényezők befolyása azonban egyre érezhetőbb. Így például az országos sportszövetség megsemmisítette az egyes sportegyesületek részéről bevezetett árjaparagrafust.

Az ardeali zsidók találkozóhelye!

BERKOVITSNÉ

(Oradeáról)

orth. kóser étterme

(a baia-marei rabbi hechsere)

BUCUREȘTI,

Sir. Lipsican 7.

Telefon: 462-91

Socec hátmögött. Postavámmal szemben.
Elsőrangú erdélyi konyha!

Budapestre utazók figyelmébe!

Orth. kóser penzió Budapest központjában. Andrásy-ut 43. szám. Modern kényelemmel berendezett ragyogó tiszta szobák folyóvízzel. Kivánatra diétás konyha. Bővebb felvilágosítással szolgál a tulajdonos:

Friedman Józsefné

Kármel-pansio (Andrásy-ut 43)
Telefon: 12-89-67.

vagy Oradeán: özv. STRASSER IGNATZNE
Strada Nicolae Iorga 17. szám alatt.

— **Argentína az antiszemizmus ellen.** Az argentinai új elnök, dr Roberto Ortig kijelentette a sajtó képviselői előtt, hogy semmiféle fajgyűlöletet nem fog megengedni, mert ez távol áll az argentin népküldetésétől. Argentína zsidói meglehetnek győződve arról, hogy minden erővel azon lesznek, hogy az argentin népet szolgáljanak, amelynek alkotmánya az igazságon és szabadságon nyugszik és biztosítja az összes ottéló népeket, hogy soha semmi bántódásuk nem lesz.

— **Oradeán közvetlen a szénapiac mellett építés alatt levő ház üzlettel, 2 szoba, mellékkelhelyiséggel olcsón és sürgősen eladó.** Ugyanott házépítés céljaira parcellák jutányos árban. Kedvező fizetési feltételek. Cím a kiadóban.

— **A Canterbury érsek interveniál.** Canterbury hercegérsek több ízben érdeklődött mostanában számos kelet-európai ország zsidósága iránt. Minden egyes akcióban résztvesz, amely az ottani zsidóság érdekeinek védelmét szolgálja. Különben megjegyzi a külföldi lapok, hogy Canterbury érseket igen szoros kapcsolatok fűzik Miron Christea patriarcha-miniszterelnökhöz. Amikor a patriarcha 1936-ban Londonban volt, több ízben meglátogatta és vendége volt a hercegérseknek.

— **Az osztrák zsidók vezetője Schuschnigg kancellárnál.** (Bécs.) A Neues Wiener Journal jelentése szerint Schuschnigg kancellár kihallgatáson fogadta Oppenheimot, az ausztriai zsidók uniójának elnökét. Hír szerint Schuschnigg közölte a zsidó vezetővel, hogy az 1934-es osztrák alkotmány nem változik meg és a zsidó naturalizációk felülvizsgálásának kérdését egyáltalában nem tűzik napirendre.

— **Hirdetmény.** Ezennel közhírré tesszük, hogy Mátyás orth. kóser étterem Clujon Cal. Reg. Ferdinand 49. sz. alatt felügyeletünk alatt áll és így kasrusz szempontból teljesen megbízható. A cluj-i aut. Orth. Izr. Hitközség rabbinátusa és kasrusz-bizottsága

— **Ormsby Gore-nak fájnak a szemei.** (London.) Az angol alsóházban Noel Baker képviselő megkérdezte a gyarmatügyi minisztertől, hogy vajon el tudja-e terjeszteni azoknak a fegyvereknek, municiónak a gyártási helyét és gyárát, valamint az országok neveit, amelyből azokat elindították Palesztinába. Ormsby Gore kijelentette, hogy nem tartja hasznosnak, ha ezt a kérdést a nyilvánosság előtt feszegetik. Az 1935—37. évről a lefoglalt fegyverekről egy kimutatást fognak cirkuláltatni a képviselők között. A fegyverek mindkét volt hadviselő félnek, az antantnak és központi hatalmak fegyvertárából valók. A márkák olvashatatlanok és a származási országot sem lehet felismerni. (?)

Az ardeali zsidóság legkedveltebb találkozó helye Bucurestiben

KATZ orth. kóser **restaurant**
București, str. Carol 32. I. emelet

**Érdekes részletek
Hitler nagy beszédéből**

A január 20-án megtartott nagy beszédéből, amelyet Hitler kancellár több, mint három órában át tartott, a következő érdekes részleteket kell még közölnünk minden kommentár nélkül:

...egy zsidó és intellektuális réteg által vezetett bolszevista forradalom millió és millió embert ölt meg, de ennek dacára ezek a vérrel bemocskolt gyilkosok előkelő helyet foglalnak el a demokratikus intézményeknél (Népszövetség)...

Más...A zsidó marxista áldozatok Spanyolországban, meggondolt, demokratikus államokból származó emberektől való kimutatások szerint több, mint félmillió volt, amely szám inkább kevesebb, mint több a valósághoz képest.

Más.

...Ha mi ebben az elmúlt öt évben olyanfélét követünk volna el, mint a mi kedves, demokratikus szovjetország, vagy szovjetspanyol, tehát zsidófajú világpolgáraink, akkor nem sikerült volna a legszomorubb gazdasági összeomlásból Németországot a felvirágzás korába átvinni.

Más.

...Ha a bolszevizmus minden emberi rosszaságnak és rombolási dühnek inkarnációja, ha csak az orosz területre szorítkoznék, akkor lehetne beszélni annak végéről. Sajnos azonban a zsidó nemzetközi bolszevizmus moszkvai vértözpontja a népeket belülről kihasználja, a társadalmi rendet felforgatni és a kultura helyére káoszt akar teremteni. És ennél a kérdésnél mi kérlelhetetlen ellenségek vagyunk.
Nem kell kommentár!

— **A BELGA EGYETEMI HALLGATÓK** Albert Delahaye elnök vezetése alatt „Deux et Patrie” név alatt a pogányság és parancsuralmi törekvések ellen küzdő egyesületet alapítottak. Az egyesület az antiszemizmus ellen is felveszi a harcot és ennek érdekében tagjainak a zsidókérdésben való felvilágosítása céljából rendszeres talmudismertető és egyéb zsidó problémákkal foglalkozó előadásokat fognak tartani keresztény előadók részvételével. Boldog ország, ahol a keresztény ifjúság is foglalkozni kíván a talmuddal és a zsidó problémákkal. Mi meg lennénk elégedve, ha legalább a zsidó ifjúság mutatna némi érdeklődést ezekkel a kérdésekkel és ismeretekkel szemben.

— **Az ardeali zsidóság legkedveltebb találkozóhelye** Braşovban Goldstein orth. kóser étterme, Braşov, Str. Voevod Mihai 20. I. emelet.

— **MEGJELENT A MAGYAR SEMIGOTHAI ALMANACH MÁSODIK KÖTETE.** Most hagyta el a sajtót Kempenlen Bélának „Magyarországi zsidó és zsidó eredetű családok” című nagy művének második kötete. Az első kötet annakidején nagy feltűnést keltett és — megjósoltuk — a másodikról éppen annyit fognak írni és beszélni az újságok és politikusok. A második kötetben közel 150 család eredetét és családfáját mutatja ki a tudós szerző. Igen érdekesek a Barabás, Bencze, Berend, Biró, Blathy, Konrád, Donáth, Fejér, Fellner, Frommer, Gergő, Harangi, Hűvös, Jacobi, Jelinek, Königswarder, Kunffy, Lánzy, Liebermann, Madarasi Beck, Mahler, Mihelyffy, Palotay, Polnay, Pólya, Ruttkai, Szalárdy, Szászi-Schwarz, Szilágyi, Szirmai, Tedesco, Varró, Vészi, Vida, Woliner és Zwack családok története, de föl kellene sorolni a könyv összes családait. Sajnos, a szép multu zsidó eredetű családok nagy része már otthagya ősei hitét.

Látogassa meg szőnyegkiállításunkat új helyiségünkben

Str. Ep. Ciorogariu 4.

Szebbnél szebb perzsaszőnyegek, bel- és külföldi fonalak. — Szőnyeg javítások. — Allandó tanfolyam

„ORIENT”

Schulhof Emilné, Oradea, Strada Ep. Ciorogariu No. 4. Telefon 1004.

— **Equator nem ad többé beutazási engedélyt zsidóknak.** (Berlin.) A délamerikai Equator köztársaság konzulátusai utasítást kaptak kormányuktól, hogy azoknak a zsidóknak, akik oda kívándorolni akarnak, csak úgy adjanak beutazási engedélyt, ha kötelezik magukat arra, hogy a mezőgazdaságban tevékenykednek. A Pacific Steamship Navigation utasította európai ügynökségeit, hogy ne vegyenek fel zsidó utasokat. A zsidó emigrációs irodákban nagyon csaldóttak a köztársaság ilyen intézkedésében, mert ez a kormány a hitlerizmus kezdetén ígéretet tett, hogy zsidókat befogad országába. Körülbelül 500 zsidó vándorolt Németországból ebbe a kis államba, amely most ezek közül is ki akar utasítani néhány családot, mert nem foglalkoznak mezőgazdasággal. Ezek a családok most anyagilag is teljesen összeomlottak.

— **A szovjet alattvalóit kiutasítják Németországból.** (Prága.) A berlini hivatalos körök értesítése szerint, több, mint hatvan családot utasítottak ki az országból, akik szovjet-utlevéllel jutottak Németországba. Tíz naptól hat hétig terjedő időt adtak nekik, hogy ügyeiket likvidálják. Körülbelül még ezer szovjet alattvaló él most Németországban, akik hasonló sors előtt állanak. Ezzel szemben a szovjet nem adott számukra beutazási engedélyt. A kiutasítottak helyzete nagyon szomorú. Legtöbbszörre szegény családokról van szó. A zsidó jótékonyági intézmények exponálják magukat értük. Még szomorubb a helyzetük, mint az állampolgárságnélkülieknek, mert ezekért senki sem tesz egy lépést sem. Német körök kijelentése szerint ez azért következett be, mert letartóztattak német polgárokat a szovjet területén.

— **MEGTÖRTÉNT A MEGEGYEZÉS A REVIZIONISTÁK ÉS A ZSIDÓ ALLAMPART KÖZÖTT.** (Páris.) Február 19-én igen fontos ülés volt Párisban, amelyen résztvettek az „Uj Cionista Szervezet” vezetői Jabotinsky, Jacobi és dr Klingler. A zsidó allampárt részéről Grossman Meir, dr Machower és Robert Stricker. Utóbbi baze érkezett párisi utjáról Wienbe, lapjában a „Die Neue Welt”-ben röviden nyilatkozott utjának eredményéről és kijelentette, hogy a szorosabb politika és gazdasági kapcsolatokat letárgyalták Párisban és meg is állapodtak a fontosabb kérdésekben úgy, annyira, hogy már egy bizottságot is választottak, amely hivatott lesz a két párt között a kontaktust állandóan fenntartani. Mindkét párt ratifikálás végett előterjeszti a plénumának a hozott határozatokat. A tárgyalásokról hivatalos komünikét is ki fognak adni.

— **Bucurestiben önálló gyárral rendelkezem.** Elvállalnám nagyobb iparvállalatok és ipari cégek képviselőjét. Cím a kiadóban.

Orth. kóser vendéglő és bodega

izletes házi koszi, pontos kiszolgálás és olcsó árak
BERGER II MIȘOARA, Str. Preier 2

Egy kor nagy zsidó reménysége
és keserű vége...

Sabbatai Zwi-t elfogatja a szultán és a Dardanellák egyik várába zárja...

A „Népünk” eredeti történelmi riportja

IV.

TELJES FELFORDULÁS

Legutóbb ott hagytuk abba, hogy milyen extázisba hozta Sabbatai Zwi az akkori világ zsidóságát. Európa zsidói is örületbe kerültek. Így Amszterdamban is növekedett a hívek száma, de a német zsidók is megszedültek. A rabbik közül Aboab Izsák és Rafael Mózes d'Aquilar, Spinoza iskolatársa, Naar Izsák és Ábrahám Pereyra, aki Amszterdam legtekintélyesebb embere volt és spanyol nyelvű moralista író, mind hívei lettek. Amszterdamban is zenével járták be az uccákat, de voltak olyanok is, akik komor szerzetesi önsanyargatással várták a messiást. Az akkori nyomdák nem győzték azoknak a héber, spanyol és portugál imakönyveknek kinyomását, amelyekben litánia szerű formulákat és vezeklési előírásokat adtak a messiási korra való előkészületekhez. Némely imakönyv (Tikkunim) címlapjára nyomatták Dávid király és Sabbatai Zwi képét. A Szentföldre való gyors visszatérés reményében az egyik zsinagóga előljárósága elrendelte, hogy a kohanita áldást (duchanolást) minden szombaton mondják el, míg azelőtt csak a főünnepeken volt szokásban, aminthogy azóta is. Minden újabb hír, ami Smyrnából érkezett, szaporította Sabbatai Zwi híveit és fokozta a messiási örjögést.

Hamburgban még örületben viselkedtek a sabbatiánusok. Itt fennállottak azok a korlátozó és elnyomó törvények, amelyekkel a zsidókat évszázadokig arra kényszerítették, hogy eljárjanak a keresztény papok prédikációihoz és így nem csoda, hogy amikor a szmirnai messiásnak híre érkezett, a zsidók demonstrációra készültek. Aki akkor a templomokba bement, azt láthatta, hogy különben komoly emberek a Tórával a karjukon ugrádoznak és extázisban énekelgetnek.

KRISZTINA SVÉD KIRÁLYNŐ
BANKÁRA ÉS ORVOSA SMIRNÁ-
TÉN SABBATIÁNUS LETT

Ét Hamburgban eov Izsák So-
Teveira nevű bankár (1630—1695), akinek apja még Portugáliából menekült nemes volt, Diego Teixeira, Krisztina svéd királynőnek bankára volt és amikor a szép királynő Hamburgba látogatott az ő házában szállt meg és vele tárgyalta meg az akkori európai politikai helyzetet. Teixeira a legelőkelőbb zsidó arisztokraták egyike volt és dacára széles látókörének, Sabbatai hívei közé tartozott és együtt táncolt és örjögött híveivel. Ugyancsak ott élt Bendito de Castro is, Krisztina királynő udvari orvosa is, aki szintén a hívei közé tartozott. Sasportes Jakab, aki a londoni pestis elől menekült Hamburgba, küzdött a messiási eszme ellen, de nem hallgatták meg. Különben II. Károly alatt keletkezett londoni község is, amelynek rabbija Sasportes Jakab, szintén a messiási mámor befolyása alá került. Azt beszélték, hogy Skócia körül egy selyemárbcós hajó mutatkozik, amelyet héberül beszélő matrózok vezetnek. A londoniak szintén biztosra vették, hogy két éven belül Jeruzsálem királya lesz. A kis avignoni hitközség, amelyet a pápai hivatalnokok nem a legjobb bánásmódban részesítettek, készülődött, hogy 1666-ik esztendő tavaszán a judeai királyságba költözik,

Ha Sabbatai Zwi nem hitt volna magában és messiánisztikus küldetésében, a mindenfelől érkező hódolat tehetné elbizakodottá. Naponta jöttek hozzá értesítések, küldöttségek, deputációk, amelyek mint a zsidók királyát aposztrofálták. Ha erős akaratu, céltudatos férfi lett volna, valóban sokat tehetett volna hívei rajongó lelkesedésével. Még Spinoza is megjegyezte, hogy a zsidók ezt a kedvező alkalmat kár volt, hogy elszalasztották. De Sabbatai csak tömjénezte magát és nem gondolt semmire sem. A Sulchan Aruch szabályait is kezdték félremagyarázni és Sámuel Primo azt mondta, hogy a zoharra való hivatkozással, hogy az „Ajlom hatikkun”-t, tehát a kegyelem idején, nem kell a vallási törvényeket tartani.

Ellenségei nekitámadtak a Talmudnak és ha a talmudi hívők azt mondták, hogy nem így állnak a Talmudban a messiási idők, azt válaszolták a sabbatiánusok, hogy nem a legmagasabb bölcsesség a Talmud. A sabbatiánusok erősen Talmudellenesek voltak. Különféle felfogás uralkodott róla. Voltak olyanok, akik azt mondták, hogy egyenesen istenkáromló volt, míg mások azt hirdették, hogy az álmessiás a Tóra és Talmud alapján állott. Valószínű, hogy hiúságában mindenféleképpen beszélt, attól téve függővé tettét, hogy erősebb akaratu hívei közül éppen abban a pillanatban melyik veszi körül. Annyira mentek már, hogy körlevelet intéztek Smirnából a világ hitközségeihez, amelyben azt közölték, hogy Ászoro betévet böjtnapját el kell törölni és ebben azt irták többek között, hogy Sabbatai Zwi, az Örökkévaló első fia. Voltak helyek, ahol valóban megszüntették a böjtnapot, de volt olyan község is, ahol úgy vélték, hogy a messiási gondolat hirdetőjének vallásosnak kell lenni. Smyrnában voltak rabbik, akik a böjt megszüntetése ellen harcoltak, ezeket csaknem megkövezték a fanatikus tömeg.

A NAGY BUKÁS

Végre úgy érezték hívei is, hogy ki kell lépjen tétlenségéből. El kell végre menjen a török fővárosba. Lehetséges, hogy a város kádija megelégedte a zsidók örjögését és nem akarta tovább viselni a felelősséget. Állítólag a kádi felszólította Sabbatai Zwi-t, hogy három napon belül jelentkezzen a török főhatóságoknál Konstantinápolyban. Sabbatai is azt hitte, hogy Náthán Gazali próféciái be fognak telni, amely szerint leveszi majd a koronát fegyver nélkül a szultán fejéről. Készülődött az utra. Előbb felosztotta a földet hívei között és huszonhat hívét kinevezte királyokká és fejedelmekké.

A misztikusnak tartott 1666-ik esztendő elején indult el Sabbatai Zwi Konstantinápolyba. Titkára, Primo Sámuel kísérte. Megérkezésének napját előre tudatta a konstantinápolyi zsidókkal. A hajó, amely vitte a nagy viharok miatt hetekig késett a tengeren. De mert egy álmessiásról volt szó, mindjárt meséket szöttek róla, hogy miképpen parancsolt a viharoknak és a hullámzó tengernek. A Dardanellák egyik kikötőjében kellett az utasoknak elhagyni a hajót és itt tartóztatták le a török katonák. Lehet, hogy a józan zsidók jelentették a török hatóságoknak, hogy vessenek véget ennek az

örjögésnek. Achmed nagyvezir le akarta csillapítani a törökök izgatottságát. Chekmese Kusukba vitték, egy Konstantinápoly melletti városkába, ahol a közelgő szombat miatt megszakították az utat. A konstantinápolyi zsidók értesültek Sabbatai jöveteléről, elébementek, de láncok között találták. Sok-sok pénzt kellett adniak kiváltásáért, hogy levegyék róla a láncokat és így vitték Konstantinápolyba. A kikötőnél rendkívül sok zsidó és török gyűlt össze. Mind látni akarta az állítólagos messiást. A rendőrök alig bírták fenntartani a rendet. Musztafa pasa, akit a messiás elfogatására rendeltek ki, csattanó pofonokkal üdvözölte Sabbatai Zwi-t és erre Sabbatai a másik arcát is életetartotta. — Ha már nem lehetett a diadalmas Messiás, legalább a szenvedő Messiás legyen. Musztafa megkérdezte tőle, miért izgatta fel a zsidóságot, erre azt felelte, hogy ő csak egyszerű chacianam, aki alamizsnát jött gyűjteni és nem tehet arról, hogy a zsidók olyan tiszteletet tanúsítsanak iránta. Musztafa bezáratta Sabbatait. De a hívek csak tovább vártak a csodára. Egyideig azután az ucca népe csufolni kezdte, hogy: „goldi mi” azaz, hogy: „jöjjön ő”, de azután újra örjögéni kezdtek. Nemcsak Suriel Mózes és Jámor Mordechai nevű zsidó rabbik fokozták az extázist, hanem egy török dervis is telekiáltotta az uccát, az új próféta nagyságával, mire azt mondták, hogy a sabbatiánusok megvásárolták. Az emberek ezrei rohantak naponta a börtönhöz, hogy legalább egyszer láthassák. Angol kereskedők panaszkodtak, hogy senki sem akar nekik fizetni, mire Sabbatai felszólítást küldött az adósoknak, hogy csak úgy részesülnek a messiási kor üdvösségében, ha fizetik adósságaikat.

Smyrnában azt hirdették a sabbatiánusok, hogy a török vezérférfiak nagy ünneplésben részesítették és sok kitüntetést kapott. Csodának tartották azt is, hogy nem végezték ki a zsidók messiását, ebből látható, hogy a törökök félnek a zsidó messiástól.

Valóban úgy látszott, hogy a törökök nem mertek erélyesen fellépni ellene. A sok háboru kifárasztotta őket és akkor is új háboru előtt állottak. Különben sok török is hívei közé szegődött. Nem merték viszont Konstantinápolyban tartani, mert félték, hogy míg a török hadak távol lesznek a kanadai háboruban, még lázongás lehet a zsidók között. A szultán megparancsolta tehát, hogy két havi konstantinápolyi fogság után a Dardanellák mellett levő Abidos várba vigyék, ahol az állami foglyokat szokták őrizni. A hívei ezt a várat ettől kezdve a „Hatalom várának” (Migdal Oz) nevezték.

Amikor utazása alatt Abydosba érkezett (1666 április 19-én), a pészách ünnepet megelőző napon, husvétii bárányt vágatott és megette összes részeit, híveivel együtt. Azokat a részeket is, amelyek a talmudi törvények szerint nem élvezhetők. De közben önmaga igazolására, kiadta a rendelkezést, hogy a tilalmak elvesztették érvényüket. Feleségével együtt fejedelmi háztartást rendezett be magának, hiszen hívei küldték bőven a pénzt, a világ minden részéből. Sára asszony, mellette volt és messiás-királynőnek tartotta magát. A hajók ontották magukból a híveket, akik Konstantinápolyból jöttek, hogy lássák a fogságban levő Sabbatait. A hajók felemelték vitéldijaikat, olyan nagy volt a tolongás. A vár őrsége 5—10 tallér „belépti díjat” szedett azoktól, akik látni akarták őket. A város lakossága is meggazdagodott az idegenforgalomtól. A fogság nemhogy ártott, inkább használt az álmessiásnak. A szultán nem mert vele kezdeni, tehát nagy erő van benne... így hirdették és hitték benne rendületlenül. A világ minden részében imádkoztak érte és új imafelkérést küldtek, amely így szólt: „Isten áld meg a mi urunkat, királyunkat, a szent és igaz Sabbatai Zwi-t, Jákób Istenének messiását...”

PALESZTINA

Felavatták a tel-avivi személykikötőt

Akik nem ismerik a palesztinai zsidó telepítés hőskorát, azok nem is tudják mit jelent egy cionista szemében, ez az egyszerű mondat, hogy megnyitott a tel-avivi személykikötőt. Akik nem élték át, a legutóbbi husz esztendő palesztinai építés, sok lelkesítő és gyakran csüggesztő éveit, azok nem tudhatják ennek a megnyitásnak jelentőségét. De ha azt mondjuk, hogy ahol a csaknem kétszázézer lakossal bíró hatalmas zsidó város, Tel-Aviv ma áll, ott két évtizeddel ezelőtt alig volt ház, ha azt írjuk, hogy még csak tíz esztendővel ezelőtt sem gondolhattak komolyan arra, hogy egy kimondottan zsidó kikötő fog létesülni, akkor megértjük, hogy mit is jelent az, hogy egy zsidó város-tengerpartján, egy zsidók által épített kimondottan zsidó tengeri kikötőben megállhatnak a nagy óriásai: és nem ellenséges érzületű arabok, hanem zsidó testvérek nyújtják ki barátságos kézfejszóra kezüket.

Tel-Aviv ezentúl személykikötő is lesz és ezen keresztül fog az a nagy zsidó bevándorlás megindulni, amely hivatott lesz arra, hogy valóban zsidó ország legyen abból a megszentelt földből, amelyhez annyi emlékek fűz és oly sok reményt jelent a világ zsidósága számára. Történelmi jelentőségű esemény ez a zsidóság történelmében és míg Kelet-Európában gondterhes zsidó milliók várják a jobb időket, addig a tel-avivi zsidó világváros tengerpartján füstölő nagy tengerjáró gőzösök hirdetik, hogy eljön és csak onnan jöhet a nagy zsidó megváltás.

A megnyitásról különben a következőket jelentik:

(Tel-Aviv.) Miután a hajóutasok partraszállításához szükséges technikai munkálatok még nem fejeződtek be, néhány heti halasztást szenved a tel-avivi személykikötő rendszeres forgalmának megnyitása. Ennek ellenére is február 23-án megtörtént a személykikötő ünnepélyes felavatása. A főkörmányzó külön engedélyével a „Har Cion” hajó 12 utassal kötött ki a tel-avivi kikötőben. A többi utasokat Haifába vitték és csak ott szállhattak ki. A 12 utas szimbolikus kiszállása fényes ünnepségek keretében történt meg. Az új bevándorlókat Sir Arthur Wauchope főkörmányzó, Rokeach tel-avivi főpolgármester, a városi tanács tagjai és a jisuv számos előkelősége üdvözölte. Tel-Aviv városa ünnepi díszben pompázott. Az üzletek és az iskolák zárva voltak, a házakat fellebegtették és zászlók lengtek a kikötőben tartózkodó összes hajókon. A kikötő megnyitása alkalmával a Jewish Agency executívéje felhívást tett közzé, amelyben méltatja a kikötő megnyitásának jelentőségét az országépítés művében. A tel-avivi kikötő, mondja a felhívás — az első zsidó város első zsidó kikötője. Cion kapuja, amelyen keresztül áramlik az országba az állija. A Jewish Agency felhívja a diaszpóra zsidóságát, hogy a személykikötő megnyitása alkalmából járuljon hozzá a kikötő továbbbi fejlődéséhez, terjeszkedéséhez és modernizálásához. A palesztinai zsidóság kétszázézer fontot investált már eddig a kikötőbe, ahol zsidó munkások ezrei dolgoznak és a világ zsidóságának a kötelessége most, hogy előmozdítsa a jisuv azon törekvését,

amely az első zsidó kikötő kiépítésére és modern felszerelésére irányul.

AZ ÜNNEPSÉGEK LEFOLYÁSA

Magas hullámverés, esőzés előzte meg a tel-avivi kikötő ünnepségét. A tengeren olyan vihar tombolt, hogy a „Har Cion” zsidó hajó nem is tudta programszerűen partra tenni utasait. Az ünnepség mégis lezajlott és a kikötőt néhány utas partraszállításával megnyitották. Több ezer ülőhelyet rendeztek be és 12 hangszórót állítottak fel, hogy a különböző beszédek közvetítsék Tel-Aviv lakosságához. A város két napja zászlódszibben áll. A városháza kivilágítva és fedelén hajóminiatűr.

Az esőzés ellenére ezek tolongtak az utcákon, a kikötőhöz vezető összes utak zsufolva voltak emberekkel. A kikötő raktárházai, ahol az ünnepségek végbementek, teljesen megteltek. A jisuv összes képviselői ott voltak: rabbik, hitközségi elnökök, a Jewish Agency executívéjének és a Vaad Leuminak a tagjai, a különböző nemzeti intézmények és kolóniák képviselői, a „Har Cion” tisztjei. Jellegzetes találkozó volt ez a palesztinai zsidó jisuv történetében.

A „Hatikva” elhangzása után dr. Herzog országos főrabbi délelőtt 11 óra 55 perckor nyitotta meg a hagyományos „Schechejanu” áldással az ünnepélyt. Elsőnek Mose Shertok, a Jewish Agency nevében beszélt. Ez az ünnepség — mondotta, — szimbóluma csupán egy győzelemnek, amit még nem vívtunk ki teljesen. A viharos hullámverés talán jelképe a helyzetnek. Jele annak, hogy mi mindent kell még teremtenünk, amíg a zsidó nép révbe jut. Nem fogunk nyugodni mindaddig, amíg a tel-avivi kikötő nem válik teljes egészében a zsidó állam kikötőjévé. Isaak Ben Cvi, a Vaad Leumi nevében üdvözli a Zsidó Nemzeti Otthon kikötőjét.

Ezután Ussiskin szólt. A kikötő kulcs Palesztinához és mint ilyen áldásával fog válni az egész országnak.

A FŐKORMÁNYZÓ BÉSEDE

Sir Arthur Wauchope főkörmányzót a közönség perceként keresztül lelkes óvációban részesítette, majd az egész gyülekezet rázendített a „Hatikva”-ra és az angol nemzeti himnuszra. S. Hoofien, a Maritime Company elnöke üdvözölte a főkörmányzót, akinek fényképalbumot nyújtott át, amely a kikötő fejlődését illusztrálja.

Ezután Rokeach tel-avivi főpolgármester szólalt fel. Kegyeletes szavakban emlékezett meg az 1936-os zavargások hősi halottairól, majd hangsúlyozta, hogy a kikötő erőforrás a jisuv számára abban a harcban, amit a végső győzelemért folytat.

A főkörmányzót melegen ünnepelték, amikor szólásra emelkedett.

— Sohasem fogom elfelejteni — mondotta — azt a csodálatos fejlődést, melyen oly rövid idő alatt ment keresztül a tel-avivi zsidó kikötő. Mintha csak tegnap lett volna, amikor még deszkamoló állott ezen a helyen. Közben husz hónap telt el. Ez a deszkamoló mint egy szikla állott ellent a viharzó tengernek. Kezdetből fogva az volt a véleményem, hogy Tel-Avivnak saját kikötője kell, hogy legyen s sohasem tértem el ettől a meggyőződéstől. Minden nehézség és minden kritika ellenére azt tanácsoltam a zsidóknak, hogy ne engedjenek erőfeszítéseikből. Ma megnyitott a személykikötő is és én

remélem, hogy Tel-Aviv igazi kikötővárossá fog kiépülni. Ezzel megnyitottnak nyilvánítom a tel-avivi személyi kikötőt.

A hivatalos rész befejezése után az ifjuság táncra perdült a kikötőben és az utcán. Fiatalok és öregek ölelkeztek és csókolóztak Tel-Aviv utcáin. Egész nap gratulációs táviratok érkeztek Tel-Avivba a világ minden részéből.

Délután rakta le a főkörmányzó a Wauchope-hid alapkövét, amelyet a Jarkon-tolyón fognak építeni.

— **Kiujult a terror.** (Jeruzsálem.) Az utóbbi napokban ismét kiujultak a terrorcselekmények az országban, súlyosabb vérontásra azonban nem került sor. A terrorbandák mozgolódása Jenin és Saffet környékére korlátozódtak, ahol 200 főnyi arab bandát szórtak szét az angol katonák. Kunemir faluban Beisan mellett fegyveres arab banda jelent meg és rajtaütésszerűen elfoglalta a rendőrállomást, lefegyverezte az arab rendőrséget és elkobozta azoknak fegyvereit. Tirat Cvi, a szomszédos zsidó kolónia telepesei rakéta jelzésekkel alarmizálták a környék rendőrségét, de mire a karhatalom a helyszínre érkezett, a banda elmenekült. — Jeruzsálemben több arab vezetőt tartóztattak le a hatóságok tiltott politikai tevékenység miatt. Így letartóztatták Abdul Hamid Shumant, aki amerikai állampolgár volt és naturalizálás után vált palesztinaivá és az Arab Bank legnagyobb részvényese. Őrizetbe vették Atalia Predj arab nagykereskedőt is. — Jeruzsálemben nagy mennyiségű fegyverkészletet és muníciót fedezett fel a rendőrség, köztük ötezer angol és német eredetű patron dobozt és ötezer gyújtódobozt. A fegyvereket és muníciót egy barlangban fedezték fel a Jaffakapu mellett, nem messze az új zsidó kereskedelmi centrumtól. A rendőrség azt hiszi, hogy egy évvel ezelőtt rejtették el ezen a helyen a fegyvereket, amikor is nagyobb lázadásra készültek a terroristák. — A palesztinai kormány statisztikai kimutatást közöl az elmúlt években történt terrorcselekményekről. 1937-ben 194 embert gyilkoltak meg Palesztinában. Ebből októberben s decemberben 23—23, novemberben 21, márciusban és szeptemberben 19—19, májusban 17, júniusban és júliusban 15—15 gyilkosságot követtek el. 1936-ban 260 embert, 1935-ben 113 embert öltek meg Palesztinában. 1932-ben 82, 1931-ben 102 ember esett merénylet áldozatává.

— A JERUZSALEMI ZSINAGÓGA 3500 FONTOT ÖRÖKÖLT. (Jeruzsálem.)

Az új zsinagóga előjárósága értesítést kapott Johannsburgból, hogy ott meghalt egy Silberstein nevű idős asszony, aki halála előtt megbizta kezelő orvosát, hogy halála után a kofferjében levő értékeket adja át egy jeruzsálemi templomnak. Amikor felbontották, meglepetéssel látták, hogy 3500 font érték maradt az asszony után, amit a zsinagóga örökölt.

A palesztinai szimfónikus orkeszter Egyiptomban. Másodszor ment most a palesztinai szimfónikus zenekar Egyiptomba, Szenkar és Dobroven vezetésével. Händel „Concerto grosso”-jával kezdődött a hangverseny, amelyen Beethoven hetedik szimfóniája is szerepelt, Liszt Preludiuma, a Zauberehring Duka-tól és Ravel Bolero-ja. A siker óriási volt.

— **Havazott Jeruzsálemben.** (Jeruzsálem.) Ritka természeti tűnemény volt e héten Palesztinában. Kora reggeli órákban hó esett, amely nem olvadt el, csak a késő délutáni órákban, amikor az idő felmelegedett. Északpalesztinában is esett hó és a Libanonban annyi hó esett, hogy komoly közlekedési akadályt képezett.

A Zsidó Nemzeti Szövetség nagyintézőbizottságának cluji ülése

Néhány nappal ezelőtt gyűlésre ült össze Clujon a Zsidó Nemzeti Szövetség nagyintézőbizottsága. Az értekezlet nem adminisztratív feladatok ratifikálására hivatott egybe, hanem a mindinkább aktuális váló allija megszervezése érdekében. Vermes Ernő és Hirsch Avram referáltak arról, hogy miképpen volna megszervezendő az ifjusági allija és a középosztálybeliek áttelepítése, kevés költséggel és minél nagyobb eredménnyel. Például a német szervezkedést hozták fel.

A gyűlés lefolyása egyébként a következő volt. *Gottlieb* József, a Zsidó Nemzeti Szövetség cluji szervezetének elnöke nyitotta meg az ülést. *Jámbor* Ferenc kegyeletes szavakkal parentálta el *Reiter* Ernőt. Az állva végighallgatott kegyeletes szavak után *Reiter* Károly emelkedett szólásra, aki nagyszabású referátát tartott az aktuális zsidó problémákról. Beszámolt azokról a tárgyalásokról, amelyek a Cionista Tanács Bucurestiben történt megalakulásához vezettek és bejelentette, hogy a romániai cionista szervezetek delegációt küldenek Londonba és Jeruzsálembe a romániai kivándorlási szükségletek kielégítése érdekében. Ezután beszámolt a KKL és Keren Hajjesod 5697-98. évi működéséről. Beszélt ezután az át-retegződési szükségletekről, amelyet zsidó szellemben és egységesen kell végrehajtani Ardeal területén is.

Jámbor Ferenc tartotta ezután referátumát a cionista szervezet új feladatairól. A zsidókérdés végleges megoldása Palesztina felépítése, mert csak ez ad perspektívát az elkövetkező zsidó generáció és az egész zsidó nép jövője számára.

Dr. Fischer Tivadar, a Zsidó Nemzeti Szövetség diszelnöke emelkedett ezután szólásra, akit az értekezlet résztvevői meleg ünneplésben részesítettek. Rámutatott arra, hogy a cionista gondolat az egész zsidó élet megújítását jelenti. Palesztina nem menedékhely, hanem a zsidó civilizációnak és kultúrájának otthona legyen. A *dr. Fischer* Tivadar nagyszabású beszédével a délelőtti megnyitó ülés véget ért. Délután általános vita kezdődött, melynek első szónoka a klall cionisták képviselője, *Weinberger* Nándor volt. Utána *Hecht* Izsák, a tel-avivi Mizrachi egyik igazgatója, a Keren Hajjesod jeruzsálemi direktoriának delegátusa a következő szónok. Lendületes héber beszédet tartott. Utána *dr. Rachel Klompusz*, a KH. fődelegátusa beszélt a töle szokott lendülettel. *Hirsch* Avram, a Barisszia Habonim, a gederai kibucának tagja a cionista ifjusági allija megszervezéséről tartott referátumot. *Izsák* Slomo és *Gruber* tárgy-muresi delegátus felszólalása után *Florenthal* Chaim, a Hanoar Hacioni nevében beszélt az allija fontosságáról. *Reiter* Lunka a Wizo nevében szólalt fel. Bejelenti, hogy a Wizo nagyszabású szervező kampányt indít a Szövetség javára.

Dr. Halász László, *Weinberger* Nándor, *Pollák* Mór (Blaj), *Nussbaum* Sámuel, *Fischhoff*, *dr. Bleicher* Alfréd felszólalásai után *Jámbor* indítványára az összes ifjusági javaslatokat a kis intézőbizottsághoz utasítják. *Fried* Miksa a Haoved nevében az iparosok és munkások problémájára hívja fel a figyelmet, mely kérdéshez *dr. Karpf* Ferenc, *Kardos* T. György (Salonta) és *dr. Heilper* Ernő (Medias) szóltak hozzá. Ezután *dr. Mózes* László főtitkár terjeszt elő határozati javaslatokat. *Danzig* Hillél előterjesztése után *dr. Marton* Ernő főszerkesztő nagyszabású záróbeszédet tartott. Arra buzdítja a cionistákat, hogy fokozottabb mértékben

Megkezdődött a

16-ik sorsjáték

melynek tervezete

179.742 nyereményt oszt szét
412.282.200 lei értékben

Legyenek előrelátóak, vegyék meg sorsjegyeiket idejében
Az első osztály huzása

március 15. 1938

LOTERIA DE STAT

dolgozzanak, mert a változott idők újabb és nagyobb feladatok elé állítja a cionista közéletet. A Nib. gyűlése *Gottlieb* József zárószavaival végződött. A nagyintézőbizottság ülésével egyidejűleg a Wizo és Keren Hajjesod is országos megbeszélést tartott.

Minőségben
árakban
izlésben

SZÖVEI

különlegességeink vezetnek!
Dus választék! Szolid kiszolgálás

Havas és Grünfeld

posztóáruház
Oradea, Piața Regina Maria 1. (Kishidő)

D. Steierné

szépségápolási intézetében a legmodernebb kezelési módszer szerint pattanásos, száraz, ráncos, zsíros, miltserieses bőrt a legrövidebb időn belül tökéletesen rendbehoz. Estélyi kikészítés. Telefon 173.

Piața Reg. Maria 1. (Dermata felett)

Orvendelési újdonság

a molett, sőt erősebb termetű hölgyek részére is az a lehetőség, hogy a keskeny vonalakra tervezett ruhacsodákat elérhetővé teszi számunkra modern direktore formálójával és melltartójával

Kovács Sándorné

fűzőspecialista (Nigesz t.), melyek rendszeres viselése által eltűnnek a szabálytalanságok. Ugyiszintén művésziesen kifigazítja a természet okozta alakhi hibákat is Mérsékeltlen olcsó árak. — Elsőrangú munka és kivitel.

Steiner Benjámín halála

Egy régi oszlop dől ki az oradeai ortodoxia egyre ritkuló tölgyei közül. Meghalt *Steiner* Benjámín, aki nem Benjámínia, hanem legidősebbje volt az ortodox zsidó közéletnek. Több, mint fél évszázadon állott a csatasorban. A zsidó közösségért való munka sohasem volt a békés idők passziója. Mindig küzdelem volt ez, amint ma fokozottabban az. Küzdelem volt, amikor harcolt a zsidóság egy szebb templomáért, jobb rituális vágóházért, vagy fürdőért, egy nagyobb temetőért, amelynek jó kerítése legyen, egy modernebb és nagyobb kórházért. Több, mint ötven esztendőn át folyó közdelmet a vezérkarban töltötte a megboldogult *Steiner* Benjámín. Ha kellett harcos egyéniség volt, ha szükségét látta, a bölcs mérsékleté. Mindenkor elől és mindenkor a jobb és szebb zsidó jövőért. A hitközségben is a dolgozók közé tartozott. Pártatlan elnöke volt hosszú évtizedeken át a hitközségi választásoknak és sokszor a jelentések és minden megmozdulás kapcsán elmaradhatatlan volt a „Steiner Benjámín” neve minden igaz zsidó ügynél. A Szentegylet volt a kedvence. Ezért dolgozott sokat, mondhatni a legtöbbet. Ötven éven át volt a választmány tagja és néhány évvel ezelőtt azzal honorálták működését, hogy megválasztották az egyet diszelnökének. 88 éves korában tért meg őseihez és egy közbecsülésben és tiszteletben álló nevet hagyott itt, amelyre mindenkor kegyelettel fog gondolni az oradeai zsidóság, amelyért annyi évtizeden át küzdött és dolgozott. Halálát gyászolja fia *Steiner* Emil, aki szintén munkás tagja a zsidó közéletnek és kiterjedt rokonság.

— FÜZŐ ÉS MELLTARTÓ legújabb modellekben ROSENZWEIG R. leányánál, JUST-nénál szerezhetők be. Oradea, str. Ciorogariu 11. Főpostával szemben.

LOZUL DELA

COLECTURA
OFICIALĂ
VĂ ADUCE NOROC!

Oradea, B-dul Regele Ferdinand 11.

Hét-ről-hétre

Hamburg. Az itteni bíróság Harry Herz 61 éves angol zsidó polgárt devizakihágás és fajgyalászás címen elítélte 25 havi fogházra és 20.000 márka pénzbüntetésre. Herz német származású és 1907-ben naturalizáltatta magát angol állampolgárnak. Egy 27 éves német lány kíséretében jött Londonból Hamburgba. A leányt négy havi fogházra és 100 márka pénzbüntetésre ítélték.

Kosice. Dr Dérer igazságügyminiszter beszédét tartott Kosicén, amelyben foglalkozott Hlinka páter által vezetett szlovák néppárt politikájával, amelyben az extrém elemek léptek túlsúlyba. Kitért arra is, hogy antiszemita politikát is folytatnak. A néppárttal való együttműködés érdeke az államnak, de csak ha mérsékelt elemek vezetik. Az extrém szélsőségekkel azonban nem lehet kompromisszumot kötni és épen ezért érdeke a szlovák néppártnak, hogy a mérsékelt elemek kerüljenek túlsúlyba.

Róma. A híres „Dybuk” című opera, amelynek Ludovic Rocca a szerzője és először a milánói Scala-ban került ősbemutatóra, az ezévi operaszezonban Triesztben került bemutatásra. Rendezte Livio Luzatti, a fiatal zsidó rendező. A bemutatónak nagy eredménye volt. Valdo Garulli olasz zenekutató kiemelte az opera nagy zenei értékét és a „Dybuk” misztikus tartalmát.

Beyruth. A Deutsche Nachrichten Büro jelentése szerint a libanoni kormány most adott első ízben engedélyt magánszemélyeknek arra, hogy ingatlanokat zsidó telepítési társaságok céljaira adjanak. Libanon déli részében fekvő területekről van szó, amelyek a palesztinai határ közelében fekszenek.

Jeruzsálem. A palesztinai rendőrség huszonegy clyan arab terrorista nevét tette közé, akiket a rendőrség különböző vétségek elkövetése miatt kőriz. A körözöttek között van Khalil Alissa sejk, akit Lewis Andrews kerületi komiszár meggyilkolásával s Issa Betat sejk, aki viszont prof. Starkey archeológus meggyilkolásával védoznak. Khalil Alissa kézrekerítéséért ötszáz fontot tűztek ki. A huszonegy terrorista előkerítéséért összesen tízezer fontot ajánlott fel a rendőrség.

Istanbul. Atabinem képviselő. Atatürk török köztársasági elnök gazdasági tanácsadója kijelentette a külföldi sajtó munkatársai előtt, hogy szívesen veszi a zsidó bevándorlást akár szórványosan, akár tömegesen történik. A bevándorolt zsidók — mondotta a képviselő — mindig hasznára váltak Törökországnak. Hir szerint a kormány tagjai is egyetértének Atabinemmel.

Kovno. A litván minisztertanács elhatározta, hogy az ezévi rendes büdzséjében 150.000 lit-et adományoz a zsidó iskolahálózat számára. A litván 20 éves függetlenségi ünneplésének során Smetona köztársasági elnök Schawel város zsidó alpolgármesterét, Pietochovszkyt, aki a zsidó palesztinai kivándorlás vezetője Litvániában, valamint S. Goldberg bankigazgatót, Ch. Potrok nagyiparost és M. Wiesenberg mérnököt, a memeli kikötő mérnökét rendjelekkel tüntette ki. — A litvániai zsidók küldöttsége memorandumot nyújtott át Smetona elnöknek, akitől azt kérik, hogy az új lettországi alkotmányba vétessek be egy kisebbségeket védő klauzula. Smetona elnök a küldöttségnek kijelentette, hogy a lettországi kormány mindig pontosan betartotta a kisebbségi rendelkezéseket és mindig barátságos viszonyt tartott a lettországi zsidók iránt. A kormány az alkotmányba a kisebbségekre vonatkozó kiegészítő rendelkezést fog felvenni a kisebbségi jogok védelmére. A lettországi zsidók a memorandumot a parlamentnek is beküldötték.

London. Dr Chaim Weizmann, a Jewish Agency és a Cionista Világszervezet elnöke Palesztinából Londonba érkezett, ahol azonnal megkezdte politikai tárgyalásait.

Newyork. Burton K. Wheeler amerikai szenátor az amerikai cionista szervezet konferenciáján beszédet tartott, amelyben többek között a következőket mondotta: — A közép- és kelet-európai zsidók nagy nyomorára való tekintettel, az Egyesült-Államoknak kötelessége volna minden befolyását érvényesíteni abban az irányban, hogy Anglia maximális zsidó bevándorlást engedjen Palesztinába.

TIPOGRAFIA SONNENFELD ORADEA.

— FAJMITOSZ ÉS FAJI GYÜLÖLET. (Szeged.) Érdekes előadást tartott a Schola Americana szabadegyetemi előadás-sorozatában Somogyi József főiskolai tanár „A fajmitosz szellem-történeti háttere” címmel, amelyben állást foglalt a Rosenberg-féle keresztényellenes fajgyűlölettel szemben. Vázolta a fajelmélet tudományát, majd a fantáziaszulte fajmitoszt és azt mondotta, hogy a fajmitoszt tömegmozgalommá csak a faji gyűlölet felkeltésével tették. Ez a gyűlölködő eszmearadat csakhamar nekitámadt a zsidókon kívül a kereszténységnek is azzal, hogy a kereszténység zsidó, szír, előázsiai, alpesi fajiságu idegen hatás. A fajmitosz keresztényellenes kiélezésének legfőbb irányítója — mondotta — Rosenberg Alfréd, aki a zsidóságot és a kereszténységet egyaránt támadja. A fajmitosz ki akar kiszöbölteni minden nem germán faju idegent, s meg akar akadályozni minden faji keveredést, de nem veszi észre, hogy ugyszólván, akivel csak találkozunk, keverékfaju és éppen a legkevertőbb faju Közép-Európa, az emberi kultúra zászlóvivője, valamint az emberiség legnagyobbjai is ugyszólván mind keverékfajuk. Nem kell filozofizálni, ha látni akarjuk, hogy milyen oktalanságokra vezet az elvakult faji gyűlölet. A Németországot irányító egyéniségek nagyrésze sem mondható fajtisza északinak. Meggondolásra késztet az a tény is, hogy még azok a népek is, amelyek a németeknél lényegesen tisztább északi fajuk, nemcsak hüvösen, de felháborodással fogadják az egész fajmitoszt, amelyet a komoly német tudomány is elítél. Felfordult világot élünk, amelyben a mitosz kiszorította az észet, de ez sokáig nem tarthat, az ész hamarosan kiszorítja majd a mitoszt.

— MARY ANYAKIRALY NŐ A ZSIDÓ MOCATTA-KÖNYVTÁRBAN. Mary angol anyakirálynő meglátogatta a londoni Mocatta-muzeumot és könyvtárt, ahol több, mint egy óra hosszat tartózkodott. A Mocatta-könyvtárt Frederic David Mocatta londoni filantrop alapította. A könyvtár egy részét Mocatta a jeruzsálemi nemzeti könyvtárnak, tulnyomó részét pedig a Jewish Historical Society of Englandnak adományozta, melynek elnöke volt. 1905-ben bekövetkezett halála után a társaság a könyvtár több ezer kötetét a londoni egyetemi könyvtárnak adta át.

— Egy zsidó feltaláló tragikus halála. (Prága.) A prágai lapok a híres zsidó feltaláló, Schwartzkopf tragikus haláláról számolnak be. Schwartzkopf Hitler uralomra kerülése előtt az UFA filmvállalat egyik igazgatója volt, azután pedig a Tobisé. 1933-ban kénytelen volt kivándorolni Németországból s azóta Prágában élt. Schwartzkopf — mint ismeretes — egy hangosfilm vetítő készüléket talált ki, amely az eddigi készülékek közül a legolcsóbb. Találmánya előállításának a költségei azonban teljes vagyonát felemesztették. Végül már nem volt semmije. Ebben a helyzetében szerződést kötött a prágai Srubeck szálló tulajdonosával. A szerződés aláírásakor azonban Schwartzkopf összeesett és pár órával később agyvérzésben meghalt. Az orvosok feltételezik, hogy Schwartzkopf afölötti izgalomban kapott agyvérzést, hogy végre révbe jut.

— IGY IS LEHET. Nagy feltűnést keltett — amint egy Svédországból most visszaérkezett olvasónktól hallottuk — a svéd kereskedelmi életben egy előkelő malmói kereskedő, Edgar Nathan zsidó volta ellenére vezérképviselője volt Németország egyik legnagyobb börgyárának, a drezdai Sohre és Társa cégnek. Néhány nappal ezelőtt azonban Nathan visszadta megbízatását azzal, hogy ő, mint jóérzésű zsidó, nem hajlandó tovább német cégnek gyártmányait terjeszteni. Nathan jövedelme ezzel a lépésével évi 50.000 svéd koronával csökken, ami kb. 3 millió leinek felel meg.

A JÁRVÁNYKÓRHÁZBAN.

A járványkórházban egymás mellett fekszik egy zsidó és egy keresztény beteg. A zsidó nagyon rosszul van és a keresztény részvétellel kérdi:

- Ne hívassunk papot?
- De igen. Jó lenne, ha elhívnád a plébánost.
- A plébánost? Talán a rabbit?

A zsidó ijedten rázza a fejét:

- Egy rabbit a járványkórházba?

PUNKT VERKEHRT.

A hitközség új rabbit akart választani és a jelentkező pályázó elé egy ívet tett, amelyen tíz pontban fel volt sorolva, hogy mit kívánnak a rabbitól. A rabbi végignézte az ívet és így szólt:

- Ihr habt, wie ich seh, zehn Punkte. Dagegen hab ich nur einem Punkt.
- Und zwar?
- Punkt verkehrt.

OK...

Egy fiatalember meséli:
— Jegyben járám egy tanítónővel, de felbontottam az elfegyvést.
— Miért — kérdik tőle.
— Mert egy este későn jöttem hozzá és azt kívánta, hogy a mamámtól hozzak egy írásos igazolást.

AZ UCCAN.

— Miért köszöntél olyan udvariasan annak az embernek?
— Megmenített a csódtól.
— Hogyan?
— Feleségül vette a menyasszonyomat.

EGY KICSIT ZSIDÓUL.

Két zsidó találkozik az utcán.

- Na, mi újság?
- Hát, hát...
- No, és az üzletek?
- Szó, szó...
- És az asszony?
- Na, na?...
- Hát a gyerekek?
- Hm, hm...
- Akkor jó napot kívánok!
- Jó napot! Igazán egy kicsit zsidóul kell beszélnie az embernek s mindjárt fölmelegszik...

ELFELEJTETTEM.

A hosszú szekérut végén kocsmába ér két zsidó.

Megszólítják a korcsmárosnét:

- Kaphatnék egy csésze teát?
- Nincs teám.
- Talán két tofást?
- Azt sem.
- Talán egy kis halat?
- Sajnálom, de ma nincs halam, talán holnap lesz.

— Pár burgonyát, egy szelet húst?
— Mit tegyek? Hus sincs idehaza.

A két zsidó látja, hogy nincsen semmi sem. Felülnek a kocsi és elhajtanak. Már jó messzire értek, mikor utánuk kiabálnak, hogy álljanak meg. A korcsmárosnét lélekszakadva fut a kocsi mögött.

Megállnak. Az asszony lihegve dadogja:
— Engedelmet... elfelejtettem... zsír sincs és retek sincs idehaza...

NEM BAJ.

Egy házasságközvetítő partit ajánl egy fiatal embernek.

— Nagyon finom urileány, — mondja — csak nincs pénze.

— Nem baj — feleli a fiatal ur.
— De van ám egy kis bibije még, nagyot ballag a félfülére.

— Nem baj.
— S még egy icike-picike hibája is van, rosszúl lát a félszemére.

— Annyi baj legyen!
— Hát ha már ennyire vagyunk, meg kell válnom, egy kicsit sántít is.

— Az se baj!
— S legvégül egy aprócska szépséghibája is van: egy csöppet pupos is...

— Nem baj!
A sadchen érteetlenül néz a fiatalemberre:

— Furcsa! Miért mondja mindenre, hogy „nem baj”!

— Hát mi baj volna? Hiszen nem veszem el...

CSAK EGY KIKÖTÉS.

A szegény lány azt mondja a vőlegényének:
— Drága Jankete, úgy szeretlek, hogy kenyérem vizen is elélek, csak a tied lehessenek... Ha te is beérnéd velem, nyomban egybekelhetnénk.

— Hogy beérem-e — feleli Jankel — de meny nyirel... Tőlem akár holnap is meg lehet az esküvő vagy akár ma is... Csak egy kikötésem van; te szerzd meg a kenyeret, a vizről majd én gondoskodom.